

§ 304

Yttrande över remiss om Regional utvecklingsstrategi för Uppsala län KSN-2020-01659

Beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår kommunstyrelsen besluta

1. **att** avge yttrande till Region Uppsala enligt ärendets **bilaga 1**.

Sammanfattning

I egenskap av regionalt utvecklingsansvarig aktör har Region Uppsala tagit fram ett förslag på ny regional utvecklingsstrategi för Uppsala län. Den regionala utvecklingsstrategin är en övergripande strategi för det gemensamma regionala utvecklingsarbetet i Uppsala län. Den nya strategin ska, från och med dess antagande, ersätta den befintliga regionala utvecklingsstrategin och gälla fram till och med 2024. I detta förslag till utvecklingsstrategi föreslås att denna även ska fungera som länets Agenda 2030-strategi.

Förslaget till ny regional utvecklingsstrategi har nu gått ut på remiss för yttrande senast 30 oktober 2020. Uppsala kommun är en av remissinstanserna.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse daterad 15 september 2020
- Bilaga 1, Yttrande över remiss om regional utvecklingsstrategi för Uppsala län
- Bilaga 2, Förslag till regional utvecklingsstrategi för Uppsala län

Beslutsgång

Ordförande ställer föreliggande förslag mot avslag och finner att arbetsutskottet bifaller detsamma.

Kommunledningskontoret
Tjänsteskrivelse till kommunstyrelsen

Datum:
2020-09-15

Diarienummer:
KSN-2020-01659

Handläggare:
Christian Dahlmann

Yttrande över remiss om Regional utvecklingsstrategi för Uppsala län

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen beslutar

1. **att** avge yttrande till Region Uppsala enligt ärendets **bilaga 1**.

Ärendet

I egenskap av regionalt utvecklingsansvarig aktör har Region Uppsala tagit fram ett förslag på ny regional utvecklingsstrategi för Uppsala län. Den regionala utvecklingsstrategin är en övergripande strategi för det gemensamma regionala utvecklingsarbetet i Uppsala län. Den nya strategin ska, från och med dess antagande, ersätta den befintliga regionala utvecklingsstrategin och gälla fram till och med 2024. I detta förslag till utvecklingsstrategi föreslås att denna även ska fungera som länets Agenda 2030-strategi.

Förslaget till ny regional utvecklingsstrategi har nu gått ut på remiss för yttrande senast 30 oktober 2020. Uppsala kommun är en av remissinstanserna.

Beredning

Ärendet har beretts av kommunledningskontoret, stadsbyggnadsförvaltningen, kulturförvaltningen, omsorgsförvaltningen och arbetsmarknadsförvaltningen. Perspektiven för näringsliv, barn och jämställdhet har beaktats i arbetet med att ta fram Uppsala kommuns remissvar.

Föredragning

Det formella uppdraget att ta fram en regional utvecklingsstrategi kommer från lag om regionalt utvecklingsansvar (2010:630). Den regionalt utvecklingsansvariga aktören –

Region Uppsala – ska utarbeta och fastställa en strategi för länets utveckling och samordna insatser för genomförandet av strategin.

Förslag till ny regional utvecklingsstrategi (RUS) i Uppsala län i ärendets **bilaga 2** har nu gått ut på remiss och Uppsala kommun är en av remissinstanserna. Strategin ska, från och med dess antagande, ersätta den befintliga regionala utvecklingsstrategin, och gälla till och med 2024. Utvecklingsstrategin föreslås även fungera som länets Agenda 2030-strategi. Förslaget har arbetats fram i bred dialog under 2019 och 2020, med representanter för kommuner, myndigheter, akademi, näringsliv och det civila samhället. Uppsala kommun har deltagit på olika sätt i dessa dialoger. Inspelen från dialogerna har varit ett viktigt underlag för förslaget till regional utvecklingsstrategi, tillsammans med kunskapsunderlag om tillståndet i, och utvecklingen av, Uppsala län, samt lärdomar från nuvarande strategi.

Förslaget till ny strategi inleds med en beskrivning av uppdraget, länets läge och nuläge samt påverkande omvärldskrafter, samt hur strategin syftar att integrera Agenda 2030 och de globala målen. Därefter redogörs för de strategiska utvecklingsområdena med en redogörelse för vad respektive utvecklingsområde strävar efter samt vad området innefattar. Därefter redogörs för områdets långsiktiga utvecklingsmål och den riktning som länets aktörer tillsammans behöver sträva mot, samt de åtaganden som länets aktörer gemensamt i samverkan har att hantera för att gå mot det långsiktiga utvecklingsmålet. Slutligen redogörs för de prioriterade målen under programperioden (2021–2024) och vilka steg som ska tas inom dessa, samt kopplade indikatorer.

Uppsala kommun fokuserar sitt remissvar på ett antal allmänna synpunkter tillsammans med mer specifika kommentarer, som disponeras efter den regionala utvecklingsstrategins fyra huvudrubriker; En region för alla, En hållbart växande region, En nyskapande region samt Genomförande – från vision till handling.

Ekonomiska konsekvenser

Inte aktuellt med föreliggande förslag till beslut.

Beslutsunderlag

- Tjänsteskrivelse daterad 15 september 2020
- Bilaga 1, Yttrande över remiss om regional utvecklingsstrategi för Uppsala län
- Bilaga 2, Förslag till regional utvecklingsstrategi för Uppsala län

Kommunledningskontoret

Joachim Danielsson
Stadsdirektör

Ingela Hagström
Utvecklingsdirektör

Kommunstyrelsen

Datum:
2020-08-20Diarienummer:
KSN-2020-01659regionalutvecklingsstrategi@regionuppsala.se
LS2019-0099Handläggare:
Christian Dahlmann

Yttrande över remiss: Regional utvecklingsstrategi för Uppsala län 2021–2024

Inledning

Uppsala kommun har fått Regional utvecklingsstrategi för Uppsala län (RUS) 2021 – 2024 på samrådsremiss.

Förslaget till utvecklingsstrategi bygger vidare på struktur från nuvarande RUS, med en vision som konkretiseras i tre strategiska utvecklingsområden; En region för alla, En hållbart växande region samt En nyskapande region. Agenda 2030 ligger som grund för arbetet och utvecklingsstrategin föreslås fungera som Uppsala läns Agenda 2030-strategi.

Strategin inleds med en beskrivning av uppdraget, länets läge och nuläge samt påverkande omvärldskrafter, samt hur strategin syftar att integrera Agenda 2030 och de globala målen. Därefter redogörs för de strategiska utvecklingsområdena med en redogörelse för vad respektive utvecklingsområde strävar efter samt vad området innefattar. Därefter redogörs för områdets långsiktiga utvecklingsmål och den riktning som länets aktörer tillsammans behöver sträva mot samt de åtaganden som länets aktörer gemensamt i samverkan har att hantera för att gå mot det långsiktiga utvecklingsmålet. Slutligen redogörs för de prioriterade målen under programperioden (2021–2024) och vilka steg som ska tas inom dessa, samt kopplade indikatorer.

Uppsala kommun fokuserar sitt remissvar på ett antal allmänna synpunkter tillsammans med mer specifika kommentarer som disponeras efter den regionala utvecklingsstrategins fyra huvudrubriker.

Allmänna synpunkter

Det är positivt att förslaget till ny RUS bygger vidare på struktur och vision i nu gällande RUS då det regionala utvecklingsarbetet kräver långsiktighet i arbetet.

Samrådsförslaget till ny RUS är tydligt i sin uppbyggnad från vision via långsiktiga utvecklingsmål till åtaganden och prioriterade mål. Det är särskilt glädjande eftersom Uppsala kommun har efterfrågat detta under dialogprocessen. Dokumentet är också tydligt när det gäller dess roll i målstrukturen från EU:s sammanhållningspolitik till Sveriges tillväxt- och utvecklingspolitik.

Uppsala kommun välkomnar kopplingen mellan målen för den regionala utvecklingen och Agenda 2030. Genom att använda Agenda 2030 och de 17 globala målen för hållbar utveckling ser kommunen att det regionala utvecklingsarbetet får goda förutsättningar för en gemensam inriktning. Samtidigt ser Uppsala kommun att det även finns andra nationella målstrukturer som är relevanta att beakta i det regionala utvecklingsarbetet och som skulle komplettera arbetet på ett relevant sätt. Som exempel på sådana nationella mål kan nämnas de jämställdhetspolitiska målen och målen för folkhälsopolitiken.

Målstrukturen för strategins roll i den långa målkedjan behöver stärkas i vissa delar. Långsiktiga utvecklingsmål och prioriterade mål 2021–2024 har blivit alltför lika som en konsekvens av att de prioriterade målen är öppna och breda. Planeringshorisonten för de långsiktiga utvecklingsmålen behöver tydliggöras och de prioriterade målen för programperiod 2021–2024 behöver generellt konkretiseras. Det är avgörande för att kunna bedöma om målen har uppnåtts eller inte. Ansvariga aktörer och andra relevanta aktörer behöver också tydliggöras för att målen ska bli verkningfulla.

I dokumentet beskrivs utvecklingsmålen inom respektive målområde och utmaningar och möjligheter konkretiseras. På detta följer åtaganden, men det är fortfarande ot tydligt hur dessa åtaganden faktiskt bidrar till måluppfyllelse inom programperioden. Denna kedja behöver därför ses över ytterligare.

Dokumentet beskriver länets utmaningar och möjligheter på ett bra sätt, men skulle tjäna på att formuleras ännu mer aktivt rent språkligt för att bidra till en högre grad av konkretion.

En regional utvecklingsstrategi, som behandlar en mängd allmänna intressen och sakområden, inrymmer oundvikligen också viktiga intressekonflikter. Uppsala kommun föreslår ett resonemang om detta som i sin tur kan leda till lösningsorienterade åtgärder för att konstruktivt hantera dessa intressekonflikter för att säkerställa hållbarhetsarbetet.

Synpunkter på strategiförslaget

Uppsala kommun vill lyfta fram ett antal mer specifika kommentarer som disponeras efter den regionala utvecklingsstrategins fyra huvudrubriker, ”En region för alla”, ”En hållbart växande region”, ”En nyskapande region” samt ”Genomförande – från vision till handling”.

En region för alla

Uppsala kommun välkomnar den regionala utvecklingsstrategins fokus på att skapa en region för alla. Att bygga hälsofrämjande och inkluderande samhällen och att skapa

goda möjligheter för ett livslångt lärande som lägger grunden för att alla ska nå en egen försörjning är prioriterade frågor också för Uppsala kommun.

På en mer övergripande nivå finns det perspektiv och koppling mellan områden som skulle kunna tydliggöras och belysas något mer ingående i strategin. Detta för att ge ett mer helomfattande och konkretiserat utvecklingsarbete på länsnivå. Några av dessa övergripande perspektiv handlar bland annat om att beskriva hur möjligheterna att leva ett hälsosamt och oberoende liv, med ökad delaktighet, för målgrupper så som äldre, nationella minoriteter och personer med funktionsnedsättning. Vidare ser Uppsala kommun att det finns behov av att främja jämställdhetsperspektivet, bland att vad gäller hur de vanligaste folksjukdomarna slår mot män och kvinnor, liksom hur tillgången till hälsofrämjande aktiviteter och motionsmiljöer ser ut för kvinnor och män, pojkar och flickor, för att ha möjlighet att främja hälsosamma levnadsvanor på ett jämställt sätt.

Hälsofrämjande samhällen och nära vård

Kopplat till målen för ett hälsofrämjande samhälle och omställningen till en effektiv och nära vård ser Uppsala kommun att strategin i huvudsak är fokuserad på vård och övrig service. Ur kommunens synpunkt, och i linje med det långsiktiga målets formulering, vore det önskvärt att belysa omsorgsverksamheternas roll för välmående samt att det förebyggande och hälsofrämjande arbetet framhävs tydligare. Arbetet för att stärka invånarnas egna resurser liksom rehabiliterande insatser bör lyftas in i avsnitten eftersom detta är aspekter som, förutom att bidra till det hälsofrämjande samhället, också kan minska belastning på vårdsektorn.

Begreppet omställning skulle kunna behöva ett förtydligande för att strategin ska bli mer precis. En del i förtydligandet skulle kunna bestå i att förtydliga kopplingen mot begreppen god och nära vård som används på nationell nivå, men också att vården ska flyttas närmre invånarna och i högre utsträckning utgå från individens behov snarare än systemen i en samordnad plan.

Som en del i detta ser Uppsala kommun att de lokala statliga aktörerna, så som Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan, bjuds in till diskussioner om hur de kan stärka arbetet som bedrivs via vårdstrukturen. Ett effektivt och aktivt samarbete mellan hälso- och sjukvården, socialtjänst, Arbetsförmedlingen och Försäkringskassan kan bidra till ökade möjligheter att tillvarata individens arbetsförmåga och långsiktigt minska risken att länets invånare hamnar i långvarigt utanförskap. Rent konkret skulle detta kunna handla om samlokalisering där service som kopplas till socialtjänst och ekonomiskt bistånd kan finnas representerade vid vårdcentrum och hälsocentraler.

Det finns även en tydlig koppling mellan målet Ett hälsofrämjande samhälle och fysisk samhällsbyggnad. Det saknas nu helt i resonemangen och kan med fördel kopplas till både En växande region och en regional fysisk plan.

Utbildning och sysselsättning för alla

Uppsala kommun instämmer i vikten av att hålla en god beredskap för och en förmåga att bidra till återhämtning av och hantering av effekter på arbetsmarknaden med anledning av Covid-19 pandemin. Kommunen ser att i händelse att pandemin blir långvarig och distansundervisning blir den vanligaste formen för utbildning finns risker för ökad segregation och ojämlika förutsättningar för framförallt personer med studieovana och personer med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar. Att skapa möjligheter för livslångt lärande är en viktig del även i detta avseende. Den digitala

utvecklingen innebär också ökade behov av lämpliga stödformer för att alla elever ska klara sin utbildning. För vuxenutbildning och SFI-undervisning är det också viktigt att utforma utbildningar med ett förstärkt arbetsmarknadsfokus som bygger på deltagarnas tidigare erfarenheter och yrkeskompetenser. Både för arbetsmarknadens återhämtning, men också till att långsiktigt främja integration och motverka social oro i länet i linje med målsättningarna för samhällsklimatet och inkludering i länet.

Inom området ser Uppsala kommun att det är särskilt angeläget med en god samverkan inom länet, som innefattar näringslivet, för att utforma insatser som kompletterar vuxenutbildning och främjar deltagande på arbetsmarknaden.

Gällande indikatorer för området kring ekonomiskt bistånd har Uppsala kommun antagit ett mål om att minska andelen biståndsmottagare i kommunen från 5% till 4% under innevarande mandatperiod. Ett motsvarande mått skulle förslagsvis kunna tas fram på länsnivå där ett procentuellt mål formuleras utifrån nuvarande andel för länet.

En hållbart växande region

En regional fysisk plan

Uppsala kommun välkomnar en dialog kring behovet att utveckla en regional samhällsplanering. En regional fysisk plan innebär en utveckling i riktning mot vad RUFSS är för Stockholms län och möjliggör att den regionala planeringen för Uppsala län lättare kan relateras till RUFSS. En regional fysisk plan skapar ett mervärde som skapas genom att den kompletterar de kommunala översiktsplanerna och hanterar regionala och storregionala frågeställningar för att främja Agenda 2030-arbetet. Mer konkret kan fokus i en regional plan ligga på kopplingen mellan bebyggelse- och infrastrukturutveckling. Det kan till exempel handla om: Hur skapas en god tillgänglighet till viktiga resmål på ett så hållbart sätt som möjligt? Hur skapas en god bostadsförsörjning och hur motverkas segregation? Hur kan landsbygdsutvecklingen främjas med hjälp av den fysiska planeringen?

Två av länets kommuner, Knivsta och Uppsala, har avtal med staten om infrastrukturens utveckling, stadsutveckling och bostadsbyggande. Något som i hög grad påverkar investeringstakten de kommande decennierna och rimligen även flyttmönster och befolkningsutveckling. Uppsala kommun föreslår ett resonemang om detta. Det är ett exempel på scenarioutveckling som skulle kunna hanteras i målet om en regional fysisk plan under programperioden 2021–2024.

Även vad gäller teknisk infrastruktur och en effektiv klimatomställning kan en gemensam regional syn behövas i dialogen med olika relevanta aktörer. Under de senaste åren har till exempel frågor om el- och vattenförsörjning blivit alltmer aktuella. Med en gemensam syn kan länets samlade röst bli tydligare och det gemensamma arbetet kan bli väsentligt starkare.

Det är vidare viktigt att en eventuell regional fysisk plan tar sin utgångspunkt både i det regionala och storregionala sammanhanget. I olika utsträckning är relationen till Stockholms län viktig för samtliga länets kommuner. Uppsala kommun arbetar mot att år 2050 vara en nordlig nod i huvudstadsregionen. Det innebär till exempel att människors bosättningsmönster, deras resvanor i det dagliga livet, men också företags och organisationers lokalisering och nätverk är en integrerad del i huvudstadsregionen. Det är viktiga förutsättningar att ta hänsyn i en eventuell kommande regional plan.

I remissversionen av RUS formuleras målet om en regional plan som att steg ska tas och insatser göras i riktning mot en regional samhällsplanering. Uppsala kommun anser att formuleringen behöver skärpas. Målet bör vara att under programperioden ta ställning till om en regional fysisk plan ska tas fram eller ej. Om en regional plan ska tas fram bör vi under programperioden även definiera vad den ska och inte ska omfatta samt hur genomförandet ska ske. I kommande diskussioner om en eventuell regional plan är det viktigt att även belysa att ett framtagande av en regional plan är resurskrävande och innebär att framför allt Region Uppsala men även länet kommuner och andra relevanta aktörer ställer upp med erforderliga resurser. Under programperioden 2021 – 2024 är länets aktörer involverade i många resurskrävande processer inom samhällsplaneringsområdet, till exempel inom ramen för arbetet med Uppsalapaketen. En diskussion om en eventuell regional plan behöver därför även inkludera en diskussion om resurssättning och resursåtgång.

Tillgängliga och hållbara transporter

Uppsala kommun anser att samhällsplanering för hållbart resande bör inkluderas i den regionala fysiska planeringen. Rimligen bör länstransportplanen och genomförandet av den kopplas till den regionala fysiska planen och utgöra en plattform i dialogen med staten när det gäller den nationella planen för transportinfrastruktur.

Om en regional godsstrategi tas fram är det viktigt att den tydliggör länets funktion i det nationella godssystemet och har fokus mot de delar som är relevanta att hantera på en regional nivå. Några kommuner behöver arbeta mer tydligt med samordning av varulogistik särskilt till slutanvändaren för att bland annat främja en effektiv markanvändning. En regional strategi måste utgå ifrån att det finns mellankommunal relevans.

Säkra och attraktiva städer och livsmiljöer

Generellt ökar polariseringen i städer och livsmiljöer. Olika befolkningsgrupper med olika förutsättningar bor i allt högre utsträckning åtskilda, det gäller såväl inom kommuner som mellan kommuner i länet. Ett exempel är att man inom Uppsala kommun ser väsentliga skillnader i äldres syn på sin livssituation beroende på om man bor i staden eller på landsbygden. Det är viktiga förutsättningar som bör synas i dokumentet och påverka åtaganden och prioriterade mål.

Uppsala kommun anser att begreppet *behovsanpassade bostäder* bör bytas ut till *bostäder som matchar behov och efterfrågan*. Det förra uttrycket leder tankarna till specialbostäder. Diskussionen om bostadsbrist bör också nyanseras. Det är i nuläget primärt hushåll som har svårt att ta sig in på bostadsmarknaden som det råder bostadsbrist för. Ett förtydligande här kan underlätta kommande regionalfondsansökningar och liknande.

Det är också väsentligt att tydliggöra att det inte bara är kommunerna som ska vara effektiva och proaktiva i sin bostadsplanering. Det behövs marknadsaktörer som vill bygga bostäder. Det är viktigt att den regionala utvecklingsstrategin rymmer det perspektivet. Fokus bör också ligga på hur den befintliga bostadsstocken kan användas mer effektivt. Inte minst av klimatskäl kan mycket vinnas på att nyttja det redan befintliga på ett mer effektivt sätt.

Kulturen spelar en viktig roll i arbetet med att skapa attraktiva städer och livsmiljöer. Ett kulturellt hållbart samhälle kan ses som en del av alla tre hållbarhetsperspektiven,

det ekologiska, det ekonomiska och det sociala. För att vi ska lyckas tillvarata kulturens potential i detta arbete krävs en nära dialog och samverkan mellan länets kommuner, Region Uppsala och andra aktörer. Det gäller framför allt i frågor kopplade till Kulturarv, Kulturmiljö, Kulturella mötesplatser och hur vi jobbar med de kulturella och kreativa näringarna.

I dagens stadsplanering finns en ambition att återföra det tillfälliga, det sociala, det kulturella och det mänskliga i stadsbyggandet. Det innebär en ödmjukhet gentemot det faktum att stadsdelen främst formas av människorna som lever i den. De myndigheter som skapar förutsättningarna har – och bör ha – begränsad kontroll över vad som sker. I bred samverkan i länet och inom ramen för genomförandet av RUS kan man med fördel titta närmare på hur det ser ut när man i planeringsprocessen lämnar utrymme för det tillfälliga och det successivt växande och hur en gradvis tillväxt och utveckling som ger förutsättningar även under utbyggnadsfasen i ett bostadsområde.

En tydlig effekt av coronakrisen är ökade krav på och behov av en ändamålsenlig digital infrastruktur i hela regionen. Uppsala kommun föreslår därför ett prioriterat mål för utbyggnad av digital infrastruktur under programperioden. Det behövs både för att stödja den pågående utbyggnaden och för att möjliggöra medfinansiering.

Livskraftiga naturmiljöer och hållbar livsmedelsförsörjning

Varje region har stora möjligheter att bli mer självförsörjande när det gäller lokal produktion av varor och tjänster och att uppnå en hållbar livsmedelsförsörjning. Begreppet *hållbar* förutsätter resurseffektivitet, vilket också tydliggörs i strategin. I det sammanhanget är det viktigt att notera att det kan finnas en intressekonflikt mellan lokal produktion och resurseffektivitet. Grovt uttryckt betyder det att ju större volymer en producent kan producera, desto lägre är insatsen av resurser per producerad vara. Det driver på ökad specialisering, större produktionsenheter och minskad självförsörjningsgrad. Uppsala kommun anser vidare att den regionala utvecklingsstrategin i detta avsnitt med fördel kan tydliggöra hur man regionalt kan arbeta med att utveckla cirkulär ekonomi.

En nyskapande region

Kompetens till länets företag och organisationer

Uppsala kommun ser särskilt positivt på att man i RUS belyser vikten av att attrahera kompetent arbetskraft till länet. Att RUS lyfter kommunernas betydelse för ett gott företagsklimat, underlätta nystart och öka förutsättningarna för etableringar går hand i hand med Uppsala kommuns ambitioner.

För att bemöta hela näringslivets kompetensbehov krävs insatser, planering i fler led och samordning. I genomförandet av RUS bör Region Uppsala därför säkerställa ett samlat arbetssätt för samverkan mellan aktörer i länet kring kompetensförsörjningsarbetet. För ändamålet bör regionen överväga att ta fram en aktiverande strategi som säkerställer ett sammanhållet kompetensförsörjningsarbete i länet.

Uppsala kommun anser att samverkan mellan akademi och näringsliv kan lyftas fram ytterligare i RUS i syfte att stärka länets arbete inom detta område. Vi har förmånen att ha två ledande universitet i länet som årligen examinerar tusentals studenter. För att studenter ska välja stanna i länet är det viktigt att arbeta för att stärka samverkan

mellan akademi och näringsliv, bland annat för att göra utbildningar mer näringslivsrelevanta. Genom denna insats kan välutbildade tillföras arbetsmarknaden i länet.

Arbetsmarknaden i Uppsala län är könsuppdelad. Många yrken domineras av ena könet och kvinnor och män arbetar i olika sektorer och inom olika yrken. För att regionen på lång sikt ska komma åt problematiken behöver problemet belysas med kartläggningar för att synliggöra skillnader. Det krävs insatser riktade till studie- och yrkesvägledare för att tidigt bryta mönster och bredda rekryteringen till vissa utbildningar.

Det är viktigt att privata såväl som offentliga arbetsgivare i hela länet skapar förutsättningar för en bredare rekrytering för att utrikes födda ska kunna ta sig in på arbetsmarknaden. Satsningarna bör för dessa individer underlätta inträdet på arbetsmarknaden via korttidsutbildningar, yrkesinriktade kurser. Det gäller även gymnasiala yrkesutbildningar för vuxna. Inom detta område anser Uppsala kommun att Region Uppsala behöver arbeta för att uppnå samsyn på validering i länet.

Snabba förändringar i omvärlden och på arbetsmarknaden kräver allt fler nya kunskaper och kompetenser som för den enskilde är svåra att upprätthålla. Här är näringslivets utmaningar är i mångt och mycket gemensamma med offentlig sektors. För att behålla sina anställda arbetsgivare erbjuda karriärmöjligheter, kort- och vidareutbildningar. Med den typen av stimulans kan arbetsgivarna upprätthålla och utveckla kompetensnivån men också behålla sin konkurrenskraft på marknaden.

Sedan pandemins utbrott har näringslivet, i synnerhet besöksnäringen drabbats hårt. För att minska de negativa effekterna behöver länets aktörer vara snabbfotade och arbeta med omställningsbehoven för att få människor i jobb igen. Inom detta arbete spelar regionen en nyckelroll genom att till exempel arbeta för att länet ska få fler kvalificerade yrkesutbildningar på yrkeshögskolenivå.

Ett gott klimat för utveckling och hållbar tillväxt i hela länet

Uppsala län har en unik och viktig roll i Sveriges historia och dess utveckling av många nationellt viktiga institutioner, såsom universitet och kyrka, det linneanska kulturarvet med mera. Det har gett många avtryck i den bebyggda miljön och generellt i kulturlandskapet. Begreppet kultur tydliggjorts i dokumentet, vilket är bra. Uppsala kommun konstaterar dock att kulturmiljöperspektivet saknas i dokumentet. Det behöver synliggöras i målstrukturen och i genomförandet av strategin. Ett förslag är att det kan ingå i målet om en kulturregion med internationell lyskraft.

Förutsättningarna för ett gott klimat för utveckling och hållbar tillväxt i Uppsala län förändras snabbt och påverkas mycket av omvärldsfaktorer. Det kräver flexibilitet och att vi i Uppsala län har en förmåga att anpassa oss snabbt för att fånga nya tillväxt- och utvecklingsmöjligheter. Samtidigt behöver länet vara motståndskraftigt för att kunna tackla utmaningar och förändrade förutsättningar. Uppsala kommun saknar delvis ett resonemang kring detta i RUS. Man kan till exempel utgå från centrala begrepp som till exempel resiliens i ett resonemang kring hur motståndskraften i länet kan stärkas.

Genomförande – från vision till handling

Överlag bedöms att de delar som har bäring på det kommunala ansvaret i stort går i linje med befintliga ambitioner och mål för Uppsala kommuns verksamheter. Utifrån detta ser vi att det arbete som planeras genomföras i Uppsala kommun rimligtvis också bidrar till att uppnå målsättningarna för det regionala utvecklingsarbetet och att

kommunen inom ramen för befintlig samverkan bidrar till det länsgemensamma arbetet.

Uppsala kommun välkomnar att den befintliga samverkansstrukturen är utgångspunkten för att organisera det regionala utvecklingsarbetet. Det är även positivt att Region Uppsala öppnar för att förändra den eller hitta nya samverkansformer om/där den befintliga samverkansstrukturen inte räcker till för att skapa partnerskap för ett effektivt sektorsövergripande genomförande.

Vidare anser Uppsala kommun att systemet med indikatorer behöver vidareutvecklas. För att vara ett stöd för kommunerna bör till exempel indikatorerna för bostadsbyggande utvecklas. De indikatorer som tas fram inom ramen för RUF i Stockholms län kan tjäna som inspiration. Det kan därmed också vara ett bra underlag till en kommande regional fysisk plan.

Inom Uppsala län klarar vi inte att finansiera allt som ska genomföras inom ramen för RUS själva. Därför är det bra att utvecklingsstrategin lyfter fram att vi ska dra nytta av den erfarenhet och kunskap länet har för att konkurrera om kompletterande regionala, nationella och internationella finansieringsmöjligheter. Det krävs både strategiskt agerande och aktiva operativa insatser för att säkerställa en tilldelning av nationella infrastruktur- och utvecklingsanslag som svarar upp mot länets befolknings- och sysselsättningstillväxt.

Erik Pelling

Ordförande

Lars Niska

Sekreterare

Remissversion av:

Regional utvecklingsstrategi och Agenda 2030-strategi för Uppsala län

Innehåll

1. Förord	4
Tillsammans skapar vi framtidstro	4
2. Inledning	6
2.1 Uppdraget	6
2.2 En länsstrategi för Agenda 2030	7
2.3 Uppsala län och dess omvärld	8
2.3.1 Omvärldskrafter som påverkar länet	8
2.3.2 Uppsala län och dess förutsättningar	9
3. Från vision till indikatorer	12
4. En region för alla	14
4.1 Långsiktiga utvecklingsmål för En region för alla	16
4.1.1 Ett hälsofrämjande samhälle	16
4.1.2 Ett öppet och inkluderande samhälle	18
4.1.3 Utbildning och sysselsättning för alla	19
4.2 Prioriterade mål under programperioden för En region för alla	22
4.2.1. En hälsofrämjande och nära vård	22
4.2.2. Ett gott samhällsklimat med hög tillit och inkludering	23
4.3 Indikatorer för En region för alla	25
5. En hållbart växande region	26
5.1 Långsiktiga utvecklingsmål för En hållbart växande region	28
5.1.1 Tillgängliga och hållbara transporter	28
5.1.2 Säkra och attraktiva städer och livsmiljöer	31
5.1.3 Livskraftiga naturmiljöer och hållbar livsmedelsförsörjning	34
5.2 Prioriterat mål under programperioden för En hållbart växande region	36
5.2.1 En hållbar och robust regional samhällsplanering och infrastruktur	36
5.3 Indikatorer för En hållbart växande region	38
6. En nyskapande region	40
6.1 Långsiktiga utvecklingsmål för En nyskapande region	42
6.1.1 Kompetens till länets företag och organisationer	42
6.1.2 Ett gott klimat för utveckling och hållbar tillväxt i hela länet	43
6.1.3 Innovation för hållbar tillväxt och utveckling	45
6.2 Prioriterat mål under programperioden för En nyskapande region	49
6.2.1 En ökad utmanings- och kunskapsdriven hållbar tillväxt, utveckling och innovation	49
6.3 Indikatorer för En nyskapande region	50
7. Genomförande - från vision till handling	51
8. RUS i korthet	56

1. Förord

Tillsammans skapar vi framtidstro

Alla vi som bor och verkar i Uppsala län har ett gemensamt intresse och ansvar för att vårt län ska fortsätta utvecklas åt rätt håll. Vi har ett ansvar inför oss själva och kommande generationer att ta oss an de utmaningar och möjligheter vi står inför. Från att här och nu hantera effekterna av Covid19-pandemin, till att mer långsiktigt fundera på hur vi som län ska förhålla oss till en bredd av övergripande samhällsutmaningar utifrån våra specifika förutsättningar.

Den regionala utvecklingsstrategin ska ge en inriktning för länets långsiktiga utvecklingsarbete mot år 2030 och vilka steg vi behöver ta nu för att ta oss dit. I Uppsala län ska det regionala utvecklingsarbetet bidra till en utveckling i linje med Agenda 2030 och en hållbar tillväxt där alla aktörer inkluderas. Tillsammans skapar vi framtidstro och positiv genomförandekraft.

Denna remissversion bygger vidare på struktur och innehåll från tidigare regionala utvecklingsstrategier. I framtagandeprocessen har synpunkter fångats upp i dialog med länets aktörer. Dessa inspel har gett oss en bra grund för både framtagande av remissversionen och för ägarskap och kraft i kommande genomförande. Vi har vid ca 150 tillfällen mött drygt 1 500 mötesdeltagare från länets kommuner, berörda myndigheter, länets två universitet, civilsamhällesorganisationer, företag och näringslivsorganisationer. Särskilda ansträngningar har även gjorts för att fånga upp hur ungdomar resonerar kring viktiga framtidsfrågor.

Framarbetandet av detta dokument skedde innan Covid19-pandemin slog till. Den och dess effekter är nu en realitet för oss alla. I det liggande dokumentet har några mindre justeringar gjorts, för att knyta an till detta. Den regionala utvecklingsstrategin ska ge inriktning för det långsiktiga utvecklingsarbetet, samt peka ut fokus under de kommande åren. Inom ett antal delar kan vi se att viss komplettering av texter och förslag kan behövas för att möta upp de utvecklingsbehov som kommer som en följd av Covid19-pandemin. Remissarbetet och slutberedning under hösten 2020 får ge underlag för sådana justeringar.

Vi ser fram emot att få in remissvar från många olika aktörer och delar av länet. Ett högt engagemang även i denna del av arbetet, kan bidra till att vi efter fastställandet effektivt kan växla över till ett fokuserat genomförande.

Emilie Orring (M)
Regionstyrelsens ordförande

2. Inledning

2.1 Uppdraget

Det formella uppdraget att ta fram en regional utvecklingsstrategi kommer från lag om regionalt utvecklingsansvar (2010:630). Den regionalt utvecklingsansvariga aktören – Region Uppsala – ska utarbeta och fastställa en strategi för länets utveckling och samordna insatser för genomförandet av strategin. Strategin ska utarbetas i, och bidra till, sektorsövergripande samverkan mellan och inom länets offentliga organisationer, näringsliv och civilsamhälle – vilket även ska leda till ökad samverkan mellan län, samt mellan lokal, regional, nationell och internationell nivå.

Det regionala utvecklingsarbetet är en del av Sveriges politik för hållbar tillväxt och utveckling och Europeiska unionens sammanhållningspolitik, som syftar till att minska skillnaderna mellan Europas regioner.

Uppsala läns regionala utvecklingsarbete förhåller sig och bidrar även till de nationella målen om miljö, folkhälsa, boende och byggande, klimat, kulturmiljö, jämställdhet, friluftsliv samt de europeiska och nationella transportpolitiska målen. Genom att koppla våra mål och utveckling mot

nationell och europeisk nivå ges sammanhang och kraft i arbetet. I denna regionala utvecklingsstrategi ligger ett särskilt fokus på att strategin ska ge grund för nödvändiga steg och åtaganden som bidrar till Parisavtalets mål om klimatet och de nationella klimatmålen, i enlighet med det klimatpolitiska ramverket.

Den regionala utvecklingsstrategin beaktar, stärker och stärks av samarbeten på mellan-kommunal nivå. Samarbetet mellan enskilda kommuner i olika län fortsätter att utvecklas. Knivsta arbetar aktivt i Arlandaregionen tillsammans med Sigtuna, Vallentuna och Upplands-Väsby och har utarbetat en delregional utvecklingsplan för området. Enköping har bildat samarbetet 4 Mälarstäder med Strängnäs, Eskilstuna och Västerås, utifrån gemensamma intressen kring bostäder, arbetsmarknad och Mälarens betydelse. I norr är Älvkarleby tätt sammanlänkat med Gävle och kommunerna i Gävleborgs län och i söder är Håbo tätt integrerat med Stockholms arbetsmarknad. Östhammar, Tierp och Heby samspelar allt starkare med Uppsala, tack vare utbyggda kommunikationer.

Strategier på europeisk och nationell nivå är under framarbetning. I processen för framtagandet av en regional utvecklingsstrategi följs detta arbete. Vid slutgiltig version efter remissperiod kommer dessa strategier att kortfattat redogöras för här.

EU:s politiska riktlinjer 2019-2024 bygger på de gemensamma idéer och prioriteringar som förenar EU och syftar till att forma det gemensamma arbetet framöver. De politiska riktlinjerna är inriktade på de sex övergripande ambitionerna för Europa: en europeisk grön giv, en ekonomi för människor, ett Europa rustat för den digitala tidsåldern, skydd av den europeiska livsstilen, ett starkare Europa i världen samt en ny satsning på demokrati i Europa.

2.2 En länsstrategi för Agenda 2030

I Uppsala län ska det regionala utvecklingsarbetet, utöver att koppla mot nationell och europeisk nivå, även säkerställa en utveckling i linje med Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling. Denna strategi ska därför, utöver att vara Uppsala läns regionala utvecklingsstrategi, även fungera som länets Agenda 2030-strategi.

Agenda 2030 är en deklaration från världens länder att de gemensamt är fast beslutna att ta de djärva och omdanande steg som omgående krävs för att föra in världen på en hållbar och motståndskraftig väg. Agendan har godkänts av alla länder och gäller för alla. Det rör sig om universella mål och delmål som omfattar hela världen – utvecklade länder och utvecklingsländer i lika grad. De är integrerade och odelbara och balanserar de tre dimensionerna av hållbar utveckling: den miljömässiga, sociala och ekonomiska.

Agenda 2030 och de globala målen visar hur mycket som förenar världens länder i utmaningar, strävan och målsättningar. De globala målen ligger i linje med redan fastställda europeiska och nationella målsättningar, där Agenda 2030 återaktualiserar

vikten av dessa mål, sätter dem i ett globalt sammanhang och visar på att en omställning måste ske här och nu.

De globala målen och deras indikatorer är en integrerad del av den regionala utvecklingsstrategin. Vi arbetar i linje med Agenda 2030 och de globala målen när vi i vårt län låter arbetet präglas av inkludering och delaktighet. Vi knyter an till Agenda 2030 och de globala målen när vi i en anda av allvar och beslutsamhet tar oss an de utmaningar som världen och vårt län står inför. Genom att i vår regionala utveckling ha ett fokus på genomförande i partnerskap kan vi visa på hur vårt län ska ta sin del av, och nyttja de stora möjligheterna som kommer av, omställningen till ett hållbart samhälle.

Genom detta arbete kan vi skapa framtidstro hos invånarna i Uppsala län, och om vi i samverkan lyckas bygga ett hållbart samhälle med hög välfärd, en god livsmiljö och låg miljöpåverkan, kan vi vara föregångare och visa att omställning är möjlig. Genom att dela med oss av våra erfarenheter kan vi därigenom inspirera vår omvärld och vara en positiv kraft även i den globala utvecklingen.

Figur 1. FN:s globala mål för hållbar utveckling – Agenda 2030.

2.3 Uppsala län och dess omvärld

Genom att koppla våra mål och vår utveckling mot nationell, europeisk och global nivå, ges kraft och sammanhang för vårt utvecklingsarbete. I en alltmer sammankopplad värld är större övergripande trender och krafter med påverkan på utvecklingen gemensamma mellan regioner och länder. Samtidigt kommer dessa omvärldskrafter att påverka länder och regioner olika utifrån deras särskilda förutsättningar och beredskap.

I Nuläges- samt Omvärldsanalys för Uppsala län redogörs för de omvärldskrafter som identifierats, samt för trender och nuläge för Uppsala län som ses ha bäring på den regionala utvecklingen.

I detta avsnitt redogörs kortfattat för omvärldskrafter och för länets läge och nuläge och hur dessa ger upphov till utmaningar och möjligheter som vi behöver beakta i det regionala utvecklingsarbetet.

2.3.1 Omvärldskrafter som påverkar länet

Världen idag står inför enorma utmaningar i att hantera de pågående klimatförändringarna och en miljö som är på bristningsgränsen. Konsekvenserna av dessa påverkar såväl människa som natur och är ett hot mot vår existens. Redan idag har människans tidigare aktiviteter givit upphov till allvarliga klimatrelaterade konsekvenser. Dessa konsekvenser riskerar att bli än mer omfattande och allvarliga, om vi inte förändrar hur våra samhällen ser ut från och med nu.

Teknikutvecklingen och digitaliseringen innebär omställning av samhället i paritet med industrialiseringen. Påverkan sker på bredden i hela samhället, från grundförutsättningar för stora verksamheter och behov av kompetens, till hur vi tar till oss information och interagerar med varandra. Digital omställning handlar om hur vi förhåller och anpassar oss till, samt drar fördel av, de möjligheter digitaliseringen innebär för arbetssätt, processer och beteenden.

Den snabba globaliseringen har helt förändrat hur människor rör sig, företag agerar och samhällen interagerar. Den globala ekonomin har bidragit till ett ökat välstånd samtidigt som den snabba tillväxten har skett utanför de gränser som planeten klarar av. Globaliseringen kan medföra många möjligheter, men samtidigt öka känsligheten för det som händer utanför vårt lands gränser, i allt från utbrott och spridning av samhällsfarliga sjukdomar och antibiotikaresistens, till ett globalt säkerhetspolitiskt läge präglad av ökad instabilitet och oförutsägbarhet.

Till följd av globalisering och teknologiutveckling ökar också konkurrensen mellan länder, regioner och företag. Förutsättningarna för företagets konkurrens- och utvecklingskraft förändras. Behovet av rätt kompetens samt av kluster av kreativa människor, smarta institutioner, spetsforskning och ledande företag kommer att öka. Förmågan till utmanings- och kunskapsbaserad innovation i samverkan blir mer och mer en avgörande konkurrensfördel.

Tilliten mellan människor och till samhällsinstitutionerna är avgörande för såväl ekonomisk utveckling som offentlig välfärd. Ökade förväntningar kan bidra till ökat missnöje över samhällets utveckling, samtidigt som vissa upplever att förändringar inte kommer dem till del eller är av ondo. Den medvetna polariseringen som populisterna representerar riskerar att minska den sociala sammanhållningen och att undergräva grundläggande demokratiska värderingarna i samhället.

I västvärlden ser man en tydlig demografisk trend med låga födelsetal och ökad livslängd, vilket medfört en allt äldre befolkning. Med längre liv kommer större behov av omsorg och vård, vilket sätter press på välfärdssystemen. Många nyanlända är i arbetsför ålder och en välintegrerad arbetsmarknad kan bidra till finansieringen av välfärden. Sveriges kommuner och regioner står inför ekonomiska

Sveriges miljömål

Miljömålssystemet består av ett generationsmål, 16 miljö kvalitetsmål samt ett antal etappmål inom områdena avfall, biologisk mångfald, farliga ämnen, hållbar stadsutveckling, luftföroreningar och klimat. Sveriges miljömål är det nationella genomförandet av den ekologiska dimensionen av de globala hållbarhetsmålen.

av gymnasieskolan har mycket svårt att komma in på arbetsmarknaden. Den självs kattade hälsan sjunker bland unga, med ökade skillnader mellan könen.

Även utsattheten för brott och den upplevda tryggheten är ojämnt fördelad i samhället. Kvinnors otrygghet är större än mäns. I vissa utsatta områden i länet finns även en förhöjd risk för kriminalitet och att barn och unga ansluter sig till kriminella miljöer.

Det geografiska läget i Stockholm–Mälarenregionen, närheten till Arlanda och en väl utbyggd kollektivtrafik ger god tillgänglighet inom och mellan regionerna och tillgång till en stor arbetsmarknad. En tredjedel av invånarna i Uppsala län arbetar i en annan kommun än den de bor i och nära en fjärdedel arbetar i ett annat län, där stora delar av länet funktionellt tillhör samma arbetsmarknad som Stockholm. Goda förbindelser med huvudstaden är av stor betydelse för hela länet.

Den ökade rörligheten och tillgängligheten i länet har många fördelar men ställer krav på utbyggnad av långsiktigt hållbara transportmedel och ett mer jämställt och jämlikt nyttjande av dessa. Transporter står idag för en stor del av länets utsläpp av växthusgaser.

En majoritet av länets invånare har tillgång till snabbt bredband, men det råder stora variationer, där framförallt vissa områden på landsbygden i stor utsträckning saknar tillgång till en god bredbandsuppkoppling.

Det byggs historiskt sett många lägenheter i Uppsala län, men det finns fortfarande ett under-

skott av bostäder som möter de olika behov som finns.

Uppsala län når idag inte de nationella miljömålen och ekosystemen i länet är påverkade av mänsklig aktivitet och olika grader av exploatering. Endast ett miljö kvalitetsmål bedöms möjligt att nå i länet, för att övriga mål ska nås krävs ytterligare styrmedel och åtgärder inom många områden för att säkra en ekologisk återhämtning. Utöver påverkan på miljön i länet har länets invånares livsstil och konsumtion också påverkan på klimatet och miljön i världen i stort.

Näringslivet i Uppsala län har under de senaste åren utvecklats starkt, med växande och nystartade företag. Långsiktigt finns förutsättningar för att denna positiva utveckling ska kunna fortsätta, samtidigt har vi inom den närmsta tiden att som län hantera och minska de negativa samhällsekonomiska effekterna av Covid-19-pandemin. Länet uppvisar som helhet upp en stor branschbredd, flera globalt verksamma företag och en hög andel sysselsatta inom offentliga verksamheter. Uppsala län har även en konkurrensfördel genom två ledande universitet, Uppsala universitet och Sveriges lantbruksuniversitet (SLU), som fungerar som nav för forskning och innovation. Detta, tillsammans med ett starkt regionalt företags- och innovationsstöd, en diversifierad arbetsmarknad och närhet till ett antal statliga myndigheter, har bidragit till att regionen historiskt har klarat konjunktursvingningar bättre än flera andra svenska regioner. Kompetensförsörjning är en utmaning i länet, för såväl näringsliv som offentlig sektor.

Skillnader inom näringslivets utveckling finns mellan de norra och södra länsdelarna, mellan och inom respektive kommun, samt mellan stad och land. I Östhammar, Tierp och Älvkarleby är en modern stål- och verkstadsindustri dominerande, samtidigt som småföretagandet växer. I sydväst är Enköping och Håbo mer kopplade till Stockholmsregionens näringsliv, med logistik, byggverksamhet och en växande tjänstesektor som grund. I Knivsta finns många tillverkande företag och en stark tjänstesektor. Heby är starkt inom gröna näringar och har

3. Från vision till indikatorer

Vår vision för Uppsala län är **ett gott liv i en nyskapande och hållbar kunskapsregion med internationell lyskraft.**

Denna vision visar på ett långsiktigt önskvärt tillstånd. Den bygger på länets förutsättningar och svarar upp mot de stora utmaningarna. I strävan mot att uppnå länets vision tar vi samtidigt steg mot de globala målen, och vice versa.

De globala målen och länets vision konkretiseras i tre strategiska utvecklingsområden för länet:

- **En region för alla** lyfter fram hur ett samhälle format efter människan ger ett gott liv, med öppna och inkluderande miljöer.
- **En hållbart växande region** fokuserar på samhällsutvecklingen i Uppsala län, dess natur och livsmiljöer och förhållandet till omkringliggande län.
- **En nyskapande region** tar fasta på betydelsen av ett livskraftigt näringsliv och civilsamhälle samt förmågan till utmaningsdriven förnyelse och värdeskapande i företag, organisationer och samhälle.

Hur visionen, de tre strategiska utvecklingsområdena och Agenda 2030 samspelar åskådliggörs i figuren till vänster. De tre strategiska utvecklingsområdena är ömsesidigt påverkande och är beroende av varandra. Agenda 2030 ligger som en grund för arbetet och ska fungera som en riktningssvisare, samtidigt som det är mot de globala målen och visionen vi strävar. Strategin och Agenda 2030 kräver beslutsamhet och fokus på genomförande.

Genom de tre strategiska utvecklingsområdena ges ingång och struktur för länets utvecklingsarbete. Under respektive strategiskt utvecklingsområde redogörs för vad utvecklingsområdet strävar efter, inklusive långsiktiga utvecklingsmål och åtaganden

i det långsiktiga utvecklingsarbetet. Här redogörs även för prioriterade mål under programperioden (2021-2024) och vilka steg och insatser som ska tas inom dessa. Avslutningsvis redogörs för de indikatorer som kopplas mot respektive strategiskt utvecklingsområde. Dessa ger en bild av den mer övergripande långsiktiga utvecklingen för länet inom utpekade område tillsammans med indikatorer som redan har tagits fram på nationell nivå för Agenda 2030.

Detta åskådliggörs i figuren nedan.

4. En region för alla

I en region för alla präglas hela Uppsala län av ett gott samhällsklimat som är öppet och inkluderande med hög tillit. Vi har en stärkt demokrati och en god förmåga att hantera sociala påfrestningar. Vi lever i ett hälsofrämjande samhälle med tillgänglighet till god vård och service i hela länet. Uppsala läns invånare har en god livskvalitet och hälsa, och ges möjlighet till utveckling och delaktighet i samhället och arbetslivet. Alla invånare ska ges möjlighet till en bra start i livet, med god utbildning och livslångt lärande.

Genom den regionala utvecklingsstrategin arbetar vi för att uppnå en region för alla. Detta sker med utgångspunkt i följande långsiktiga utvecklingsmål och prioriterade mål under programperioden.

Det är människorna som bor och verkar i länet som med sin kompetens och kraft skapar länets utveckling utifrån sina unika förutsättningar.

Agenda 2030 och de globala målen visar på att ingen ska lämnas utanför i utvecklingsarbetet och syftar i sin grund till att förverkliga de mänskliga rättigheterna. Vi behöver säkerställa att utvecklingen kommer alla till del, oavsett bakgrund, erfarenheter och förutsättningar.

En god livskvalitet ska vara livet igenom, med tid för livets grundstommar. Med en bra start i livet och

en barndom präglad av hälsa, trygghet, kunskap och delaktighet har man bättre förutsättningar till ett gott liv, då detta är grundläggande för att utjämna skillnader mellan individer och grupper.

Utbildning ger kompetens, egenmakt och förutsättningar till arbete och egen försörjning, och en inkluderande och växande arbetsmarknad ger utrymme för fler att bidra med sin kompetens efter egen förmåga och förutsättningar.

God hälsa är en förutsättning för att kunna leva ett gott liv. Genom hälsofrämjande arbete och en hälso- och sjukvård och omsorg av hög kvalitet ges länets invånare stöd till att uppnå, återfå eller behålla bästa möjliga hälsa.

Ett öppet samhällsklimat och en hög tillit är grundläggande för att skapa trygga och attraktiva samhällen, och ger motståndskraft mot sociala påfrestningar och motverkar utanförskap. Ett rikt kultur- och föreningsliv, som inkluderar människor i alla åldrar, bidrar till social samvaro och ger

**INGEN SKA
LÄMNAS
UTANFÖR**

invånarna möjlighet till livskvalitet livet igenom. För att kunna uppnå ett tryggt och inkluderande samhälle är digital inkludering och kompetens central.

En region för alla behöver säkra en god livskvalitet för hela länet, nu och för kommande generationer. I länets arbete för en hållbar framtid behövs en stärkt tilltro till det gemensamma hållbarhetsarbetet som sker på alla nivåer, från global nivå till lokala strategier och samverkan mellan organisationer och företag. En god framtidstro är av stor vikt för att få individen att känna tilltro till sin egen förmåga att bidra i omställningen, med insikten att det finns många åtgärder som leder till förbättring där den enskildes engagemang kan bidra.

Inom en region för alla jobbar vi för tre långsiktiga utvecklingsmål om ett Uppsala län som erbjuder: Ett hälsofrämjande samhälle, Ett öppet och inkluderande samhälle, samt Utbildning och sysselsättning för alla. ***Prioriterade mål under programperioden 2021–2024 är En nära och hälsofrämjande vård, samt Ett gott samhällsklimat med hög tillit.***

4.1 Långsiktiga utvecklingsmål för En region för alla

Långsiktiga utvecklingsmål	Ett hälsofrämjande samhälle	Ett öppet och inkluderande samhälle	Utbildning och sysselsättning för alla
Åtaganden	<ul style="list-style-type: none"> • Omställning till en effektiv och nära vård • Främja hälsosamma levnadssätt 	<ul style="list-style-type: none"> • Ge ökade möjligheter till digital kompetens för inkludering och delaktighet • Ta tillvara civilsamhällets kraft och engagemang 	<ul style="list-style-type: none"> • Skapa goda möjligheter till ett livslångt lärande • Möjliggöra egen försörjning på en mer jämställd, jämlik och växande arbetsmarknad

4.1.1 Ett hälsofrämjande samhälle

Samhällets utformning har stor betydelse för hur god och jämlik hälsan är bland länets invånare. För att utjämna skillnader i hälsa och uppnå en god hälsa för alla behöver samhället verka både vårdande, behandlande, kompenserande, förebyggande och främjande, med såväl generella som specifika insatser.

Uppsala läns arbete med att utjämna skillnader i hälsa tar avstamp i modellen för hälsans bestämningsfaktorer, där det regionala utvecklingsarbetet kan verka för jämlika livsvillkor genom våra samhällsarenor (se figur 4). Modellen utgår från tre olika nivåer som påverkar människans hälsa. Hälsan påverkas av rådande samhällsutveckling på olika sätt, exempelvis av beslut i nationell politik. Människans hälsa påverkas också av olika samhällsarenor samt deras utformning och tillgänglighet, exempelvis hur arbetsmarknaden ser ut och hur skola, hälso- och sjukvård är utformad. Aktörerna som omfattas av länets regionala utvecklingsstrategi har till viss del rådighet över hur länets samhällsarenor är utformade och hur dessa kan kompensera för ojämlika livsvillkor. Genom samhällsarenornas utformning kan invånarnas levnadssätt påverkas, och exempelvis delaktighet och goda levnadsvanor främjas.

Våra förutsättningar för hälsa grundläggs i barn- och ungdomsvården och barnkonventionen fastställer alla barns rätt till bästa uppnåeliga hälsa. Barnets vårdnads-

havare har det yttersta ansvaret för att tillgodose barnets behov. Det är därför av stor vikt att det finns tillgång till relevant stöd för föräldrar under hela barnets uppväxt.

Länets hälso- och sjukvård och omsorg behöver vara kvalitativ, säker, jämställd, jämlik och tillgänglig utifrån behov. Vården ska utgå från individens egna förutsättningar för att stärka tilltron till den egna förmågan. Tillgängliggörande av digitala lösningar för välfärdstjänster blir viktigt för att fortsatt kunna erbjuda god kvalitet på vård och omsorg till alla.

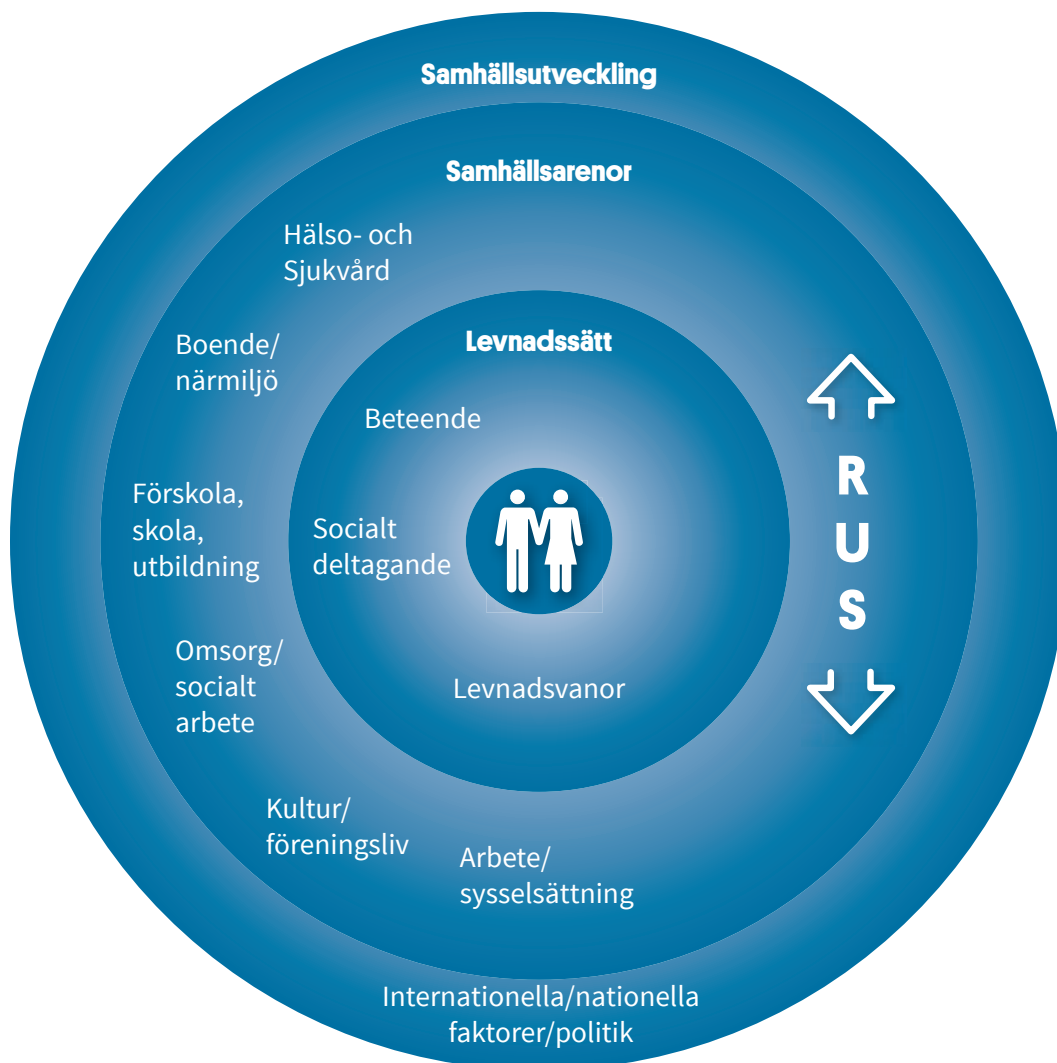
Flera av våra vanligaste folksjukdomar kan förebyggas genom goda levnadssätt som som hälsosam kost och fysisk aktivitet. Hur vi bygger vårt samhälle blir centralt i att främja goda levnadsvanor. Det kan exempelvis handla om att öka möjligheterna för resor med cykel och att säkerställa tillgången till grönområden för alla länets invånare.

Ett samhälle som har god och anpassad tillgång till stödjande insatser, mötesplatser, fritids- och kulturverksamheter och friluftsmiljöer med mera, bidrar till att främja hälsosamma levnadssätt.

Åtaganden i det långsiktiga utvecklingsarbetet

Omställning till en effektiv och nära vård

En omställning till effektiv och nära vård är en del i en internationell och nationell rörelse mot en nära och mer integrerad vård. Omställningen är nödvändig även i Uppsala län eftersom vi står inför stora demografiska utmaningar. Omställningen till

Figur 4. Modell över hälsans bestämningfaktorer. Inspirerad av Östgötakommissionen för jämlik hälsa.

en effektiv och nära vård innebär att länets befolkning i så hög grad som möjligt ska få sitt samlade behov av hälso- och sjukvård och social omsorg genom insatser nära bostaden. Inom ramen för omställningen är det hälsofrämjande, förebyggande och samskapande arbetet prioriterat. En framgångsrik omställning förutsätter att länets kommuner och Region Uppsala tillsammans med privata utförare, brukarorganisationer och andra samhällsorganisationer samverkar för att nå en gemensam målbild. Länets samverkansstruktur ska vara en naturlig arena för att driva omställningen och insatser ska samordnas genom sammanhållna

vårdkedjor, där patienter och brukare, oavsett huvudman, ska vara informerade och ges inflytande över sin vård och omsorg. Strävan efter en god, säker och hälsofrämjande vård och omsorg ska genomföra det löpande arbetet och hela vårdkedjan. För att säkerställa omställningen till en effektiv och nära vård krävs att digitaliseringens möjligheter för effektivisering av vårdens processer nyttjas, samt aktiva insatser för att utbilda, rekrytera och behålla personal.

Steg inom ramen för omställningen till en effektiv och nära vård under programperioden 2021–2024 är prioriterade, se mer under 4.3.1.

Främja hälsosamma levnadssätt

Människan befinner sig på en rad olika samhällsarenor vid olika stadier i livet, där vi genom bred samverkan kan främja hälsosamma levnadssätt. Det handlar om samverkan vid exempelvis samhällsplanering för att säkerställa att hälsofrämjande miljöer och levnadssätt är lättillgängliga för alla. Här krävs dialog och samarbete inom det offentliga, med föreningsliv och med brukarorganisationer, vilket också stärker inkludering och delaktighet. Ett exempel är arbete för att ge alla barn och unga möjlighet att ta del av fysisk aktivitet på lika villkor, som tillgång till Fritidsbanker, spontanidrottsplatser och anpassade friluftsmiljöer. Här har civilsamhället en stor roll när det gäller att erbjuda social samvaro.

Utvecklingsmålets koppling mot globala mål:

Länets arbete för ett hälsofrämjande samhälle främjar även globala mål.

Huvudsakligen kopplat är globalt mål 3 - god hälsa och välbefinnande. Som ovan beskrivits påverkas och påverkar hälsa och välbefinnande av flera samhällsarenor och har därför också koppling till i princip samtliga globala mål.

4.1.2 Ett öppet och inkluderande samhälle

Genom livets alla skeenden har vi, om än olika, utbyte av sociala sammanhang och delaktighet. Att motverka ensamhet och brist på sociala nätverk och socialt stöd är av stor vikt för en god hälsa hos länets invånare, där den växande gruppen äldre behöver ett särskilt fokus. Allt fler äldre är friska och har en stor självständighet, medan andra har en eller flera livskvalitetsnedsättande faktorer orsakade av sjukdom eller skada som kräver omfattande behov av hjälp och stöd, ibland till livets slutskede. Oavsett ålder och hälsostatus behöver alla människor ges möjlighet till social samvaro och delaktighet.

Sociala relationer och tillit mellan människor är hörnstenar i ett inkluderande samhälle. De formas i bostadsområden, på skolor och arbetsplatser, digitalt, i föreningslivet, på öppna förskolor, på folkbiblioteken och i alla sammanhang där individer möts. Mötesplatser behöver vara tillgängliga, inkluderande och varierade för att kunna nyttjas av alla. Offentliga och privata aktörer och civilsamhället ger möjlighet till gemenskap genom att erbjuda mötesplatser. Här spelar kulturlivet en väsentlig roll för möjligheterna till eget skapande, möten, samtal eller i arbetet mot ett breddat deltagande i det professionella kulturlivet. Även idrottsrörelsen ger, med sin bredd- och elitidrott, plats för

gemenskap, upplevelser och lokalförankring.

För att skapa ett inkluderande samhälle med gott samhällsklimat är det av stor vikt att barn och unga ges rätt till delaktighet och får komma till tals i beslut som rör dem. Ett samhälle som inkluderar och ger röst åt alla människor skapar tillit, trygghet och mångfald.

Digitalisering skapar nya möjligheter till kontakt, kommunikation och delaktighet. Samtidigt måste vi säkerställa delaktighet i samhället för dem som inte vill eller kan nyttja de digitala möjligheterna.

I ett länsövergripande samarbete är områdena hälsa, trygghet och goda livsvillkor i socioekonomiskt utsatta områden samt mäns våld mot kvinnor utpekade. Hälsa, trygghet och goda livsvillkor i socioekonomiskt utsatta områden handlar om att genomföra ett urval av insatser i samverkan. För att nå målbilden finns behov av en lägesgemensam plattform för statistik, analys, kunskap och kommunikation, utbildningar för aktörer som möter suicidnära personer, våldsförebyggande arbete i skolan och att utveckla den lokala och regionala lägesbilden för ökad trygghet. Arbetet mot mäns våld mot kvinnor, inklusive hedersrelaterat våld och förtryck samt prostitution och människohandel för sexuella ändamål utgår från den regionala strategin för jämställdhet.

Åtaganden i det långsiktiga utvecklingsarbetet

Ge ökade möjligheter till digital kompetens och tillit för inkludering och delaktighet

Sektorsövergripande samverkan behövs för att ge länets befolkning, oavsett ålder eller annan bakgrundsfaktor, möjlighet att utveckla sin digitala kompetens för att behärska sin digitala vardag. Digital kompetens ska ses som en samhällskompetens över de organisatoriska gränserna. Samverkan ska syfta till att ta tillvara digitaliseringens möjligheter som värnar och stöttar länets offentliga värden. Länets aktörer ska verka för att effektivisering och digitalisering sker på ett sätt som människor känner tilltro till och som värnar individers rättigheter, särskilt när det gäller individens integritet.

Ta tillvara civilsamhällets kraft och engagemang

Civilsamhället med dess ideella organisationer spelar en grundläggande roll i arbetet för ett öppet och inkluderande samhälle. Genom stöd och strukturerad samverkan mellan ideella organisationer,

det offentliga och näringslivet kan denna kraft och engagemang stärkas i länet. Civilsamhället kan både med egen verksamhet men även som kunskaps- och röstbärare bidra i samhällsutvecklingen.

Utvecklingsmålets

Koppling mot globala mål:

Länets arbete för ett öppet och inkluderande samhälle främjar och kopplar till globalt mål 16 – fredliga och inkluderande samhällen med delmål om lyhört och inkluderande beslutsfattande (16.7). Kopplar även till mål 17 med delmål om att främja partnerskap (17.17) samt även mål 10 om minskad ojämlikhet

och delmål om att främja social, ekonomisk och politisk inkludering (10.2).

4.1.3 Utbildning och sysselsättning för alla

En förskola och skola med hög kvalitet och som är trygg och stimulerande behövs för att ge goda kunskaper och socialt sammanhang, samt för att stärka alla barns unika förmågor. En avklarad grundskola och gymnasieexamen är en av de grundläggande faktorerna för hälsa och möjligheterna till vidare studier inom högre utbildning eller arbete.

Utbildningen inom högskolor och universitet, folkhögskolor och vuxen- och yrkesutbildning behöver vara av högsta kvalitet och kopplas till arbetsmarknadens behov. Folkbildningen är, vid sidan av de formella utbildningarna, en viktig resurs för att minska utbildningsklyftorna i samhället, ta tillvara mångfaldens potential och öka den sociala sammanhållningen, liksom för framtida kompetensförsörjning. Folkbiblioteken har en roll för allmän och god tillgång till information och medier och utgör en värdefull lokal struktur i länets kommuner. Biblioteken är mötesplatser för lärande och har en roll för allas likvärdiga tillgång till digital teknik och programutbud. En SFI-under-

visning som bygger vidare på deltagarnas tidigare erfarenheter och yrkeskompetenser kan vara en av nycklarna till förstärkt integration. De traditionella könsinställningarna kring utbildningsval och rekrytering behöver utjämnas.

Utbildning och sysselsättning ökar delaktigheten i samhället och stärker ekonomin. Genom en inkluderande och växande arbetsmarknad ges utrymme för fler att bidra med sin kompetens efter egen förmåga och egna förutsättningar. Digitalisering medför möjligheter att bedriva, leverera och ta till sig utbildning på nya effektiva och ändamålsenliga sätt, genom exempelvis distansutbildningar, något som kan främja tillgången till utbildning även i länets landsbygdsområden.

För att möta en föränderlig arbetsmarknad, där inte minst digitalisering och AI ställer andra krav på arbetskraften, behövs möjlighet till ett livslångt lärande. Äldre som orkar, vill och kan arbeta några år längre är en viktig målgrupp för att möta de utmaningar vi står inför på arbetsmarknaden.

Åtaganden i det långsiktiga utvecklingsarbetet

Skapa goda möjligheter till ett livslångt lärande

För att alla barn ska klara målen i grundskolan krävs en bred samverkan, exempelvis mellan hälso- och sjukvård, socialtjänst och skola. Det är särskilt viktigt för att stödja de barn och familjer som har behov av extra stöd och insatser för att kunna ha lika förutsättningar till studier.

Samverkan mellan utbildningsanordnare och branscher behövs för att förbereda ungdomar inför arbetsmarknaden, vidare utbildning eller egen företagsamhet. Utvecklade strukturer för vägledningsuppdraget inom utbildningssektorn är en viktig del för kompetensförsörjningen.

Utbildningssystemet behöver strategiskt samverka för att dimensionera utbildningar mot arbetslivets kompetensbehov och erbjuda möjligheter till kompetensutveckling. Detta bör ske genom möjlighet till flexibla lösningar för individen inom ramen för det livslånga lärandet, exempelvis i form av distansstudier och validering där kunskaper och kompetenser kartläggs och bedöms på ett strukturerat sätt, för studier eller arbete, oavsett hur, var eller när de förvärvats. Digital teknik ökar möjligheten till lärande även utanför det etablerade utbildningssystemet. Det finns ett behov av fler utbildningslösningar där språk- och yrkeskunskaper integreras så att utbildning på alla nivåer tillgängliggörs för fler.

Möjliggöra egen försörjning på en mer jämställd, jämlik och växande arbetsmarknad

En ökad jämlikhet gynnar innovation och leder till ökad företagsamhet, dock gör rådande strukturer och attityder i samhället att potentialen inte tas tillvara fullt ut. Det gäller att undanröja strukturella hinder för att uppmuntra ett jämställt och jämlikt företagande. Det gäller även att företagsfrämjande aktörer och olika finansieringsformer bidrar till att personer med utländsk bakgrund, ungdomar och kvinnor startar och driver företag i större utsträckning än idag.

Länets kommuner, myndigheter och civilsamhället behöver även samverka för att inträdet på arbetsmarknaden för nyanlända, och för dem som bott länge i landet utan arbete, sker så snabbt som möjligt. Detta kräver en bättre samordnad introduktion av nyanlända. Individer med upplevelser av krig, flykt och långdragna asylprocesser måste erbjudas samordnat stöd.

Vi behöver ha beredskap för och en förmåga att bidra till återhämtning av och hantering av effekter på arbetsmarknaden med anledning av Covid-19-pandemin.

Utvecklingsmålets

koppling mot globala mål:

Länets arbete för utbildning och sysselsättning för alla främjar även globala mål. Huvudsakligen kopplat är globalt mål 4 – god utbildning för alla, där arbetet kopplar mot i princip samtliga delmål.

Kopplar även mot mål 8 – anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt, och delmål 8.6, 8.5 och 8.8.

4.2 Prioriterade mål under programperioden för En region för alla

Prioriterade mål 2021-2024
och delområden

En hälsofrämjande och nära vård

För att gå mot målet ska steg och insatser ske för att *utveckla en förnyad vårdstruktur i länet, samt för att skapa samhälleliga förutsättningar för ökad psykisk hälsa bland barn och unga.*

Ett gott samhällsklimat med hög tillit och inkludering

För att gå mot målet ska steg och insatser ske för att *skapa mötesplatser och dialog för delaktighet och inkludering samt fokus på utsatta områden.*

I arbetet att sträva mot det strategiska utvecklingsområdet *En region för alla*, de långsiktiga utvecklingsmålen samt mot de globala målen är **En hälsofrämjande och nära vård** och **Ett gott samhällsklimat med hög tillit och inkludering** prioriterade mål under programperioden 2021–2024.

4.2.1. En hälsofrämjande och nära vård

Framtidens hälso- och sjukvård ska vara effektiv, nära, samskapande samt hälsofrämjande och förebyggande. För invånaren i Uppsala län innebär det mer vård nära individen och på nya sätt, att individen är en aktiv och självklar part i sin egen vård, att vård hålls samman med stöd av rätt kompetenser samt att individen får stöd i att främja sin hälsa. Våra samhällen ska vara hälsofrämjande och stärka människors fysiska och psykiska hälsa, för ökad livskvalitet, delaktighet och för att minska risken för ohälsa.

För att gå mot målet ska under programperioden steg tas för att utveckla en förnyad vårdstruktur i länet, samt för att skapa samhälleliga förutsättningar för ökad psykisk hälsa bland barn och unga. Dessa steg kopplar till åtagandet om en omställning till en effektiv och nära vård som sträcker sig mot år 2030.

Utveckla en förnyad vårdstruktur i länet

Steg ska tas under programperioden för att en större andel av vården ska bedrivas utanför länets sjukhus, genom att utveckla en förnyad vårdstruktur som ger

stöd för egenvård och tydliga och enkla ingångar i vården. Vård i hemmet ska vara samordnad och likvärdig i länet. Länets vårdstruktur ska ha närmottagningar, hälsocentraler och vårdcentrum där olika aktörer samverkar utifrån ett invånarperspektiv. Utveckling ska ske av digitala stöd som ska vara en integrerad del i den förnyade vårdstrukturen, samt av arbetssätt som syftar till att stödja samskapande och effektivt nyttjande av resurser. En förnyad vårdstruktur innefattar även på sikt utveckling och samordning av hälsofrämjande och förebyggande insatser för att minska behoven av vård. Arbetet följer det inriktningsbeslut om gemensam målbild och vårdcentrumutveckling som fattats av länets kommuner och Region Uppsala 2019–2020.

Skapa samhälleliga förutsättningar för förbättrad fysisk och psykisk hälsa bland barn och unga

Steg under programperioden är att utifrån identifierat behov förstärka samarbetet gällande förebyggande och främjande insatser. Detta genom att Region Uppsala tillsammans med länets kommuner enas om och implementerar bästa tillgängliga kunskap när det gäller metoder som syftar till att främja hälsa och motverka ohälsa hos barn och unga. Arbetet ska ske ihop med civilsamhälle och näringsliv, då det krävs bred sektorsövergripande samverkan för att verka i riktningen för en ökad psykisk hälsa bland barn och unga. Gemensamma ansträngningar för att stärka det hälsofrämjande

perspektivet i den fysiska planeringen är också en viktig del i att främja den viktiga vardagsmotionen. Steg innefattar också, utifrån Barnkonventionen, stärkt delaktighet och inflytande för barn och unga. Detta gäller både utifrån det enskilde barnet, exempelvis som patient i utformning av sin vård, och utifrån barnen som befolkningsgrupp, exempelvis övergripande beslut som innefattar samhällsarenor där barn vistas.

Huvudsakligt kopplat
globalt mål är mål 3 om
hälsa och välbefinnande.

4.2.2. Ett gott samhällsklimat med hög tillit och inkludering

Genom att i länet ha starka lokalsamhällen, mötesplatser och fora för dialog kan länet bibehålla ett gott samhällsklimat med hög tillit. Tillit är ett mål men också ett medel för ett hållbart samhälle då den fungerar som ett kitt i det demokratiska samhället. Lägre tillit har i sin tur koppling till social oro, utanförskap och polarisering. I Uppsala län ska alla invånare uppleva trygghet och inkludering.

Steg under programperioden för att gå mot målet innefattar en utredning av hur vi ska arbeta för stärkt samhällsklimat och inkludering och för att motverka misstro och polarisering. Behovet av mötesplatser, medborgardialoger, partnerskap, samverkan, samskapande samt förebyggande åtgärder har identifierats. Utredningen ska ske i bred dialog och innefatta kartläggning av nuläge

och av möjliga insatser och berörda aktörer. Resultatet fungerar som ett beslutsunderlag för efterföljande steg och insatser.

Under programperioden ska steg också tas i det brottsförebyggande och trygghetsskapande arbetet för trygga miljöer i länet. Länet ska gemensamt utveckla det systematiska och kunskapsbase- rade arbetet med att ta fram lokala och regionala lägesbilder gällande trygghet. Lägesbilderna ska sedan ligga till grund för utbildning, processtöd samt ett utvecklat systematiskt brottsförebyggande arbete. Att minska utsatthet för brott och otrygghet i socioekonomiskt utsatta områden ska vara i fokus för arbetet. Det brottsförebyggande arbetet handlar om att arbeta med alla typer av prevention.

Genom att arbeta för ett gott samhällsklimat med hög tillit och inkludering stödjer länet de globala målen om minskad ojämlikhet (10), fredliga och inkluderande samhällen (mål 16) samt genomförande och globalt partnerskap (mål 17).

4.3 Indikatorer för En region för alla

En region för alla		
Indikator	Mål/inriktning	Kommentar
Andelen gymnasieelever med examen inom 4 år	Lägst 75% 2024 Lägst 80% 2030	Från dagens RUS, befintlig målangivelse (prolongerad)
Tilliten bland länets invånare	Ska öka	Från dagens RUS, befintlig målangivelse. Fördjupad analys behövs för att kunna ange numeriska målvärden.
Andelen sysselsatta i åldrarna 20–64 år	Väl över 80% 2024	Från dagens RUS, något justerad målangivelse (samt prolongerad). Bygger på Europa 2020-målen. Fördjupad analys behövs för att ange målvärde 2030.
Ekonomisk utsatthet/jämlikhet	–	Arbete pågår för att identifiera och föreslå indikator som ger bild av hur det går för länet avseende ekonomisk utsatthet/jämlikhet. Kopplas mot mål 10, delmål 10.1 i Agenda 2030.
Regioninvånarnas självskattade hälsa	Länet ska ha bäst självskattade hälsa i riket. Skillnader mellan grupper ska minska.	Från dagens RUS, befintlig målangivelse. Fördjupad analys behövs för att kunna ange numeriska målvärden för programperioden.
Ungdomars självskattade hälsa	Nedåtgående trend ska vändas	Ny indikator. Fördjupad analys behövs för att kunna ange numeriska målvärden för programperioden.

5. En hållbart växande region

I ett hållbart växande Uppsala län lever vi i trygga och attraktiva livsmiljöer med god tillgänglighet och bostäder efter behov. Vi har en livskraftig miljö och natur, där länet bidrar till den ekologiska återhämtningen samtidigt som vi är långsiktigt växande. En regional hållbar samhällsplanering och infrastruktur gör att vi har en god förmåga att hantera påfrestningar, och vi har säkrat de kritiska försörjningskedjorna. I Uppsala län tillgodoser vi både nuvarande och kommande generationers behov.

Genom den regionala utvecklingsstrategin arbetar vi för att uppnå en hållbart växande region. Detta sker med utgångspunkt i följande långsiktiga utvecklingsmål och prioriterade mål under programperioden.

I en hållbart växande region ska länets invånare men även kommande generationer, biologisk mångfald och miljö samt människor i andra länder långsiktigt gynnas av länets tillväxt, utbyggnad och livsstil.

Frågor om hur städer, samhällen och livsmiljöer kan utvecklas i balans med omkringliggande naturmiljöer är i fokus för många av de globala målen. Livsmiljöer behöver vara säkra, trygga, attraktiva och hälsofrämjande, samt bidra till en miljö i balans.

En växande befolkning och ett näringsliv i tillväxt bidrar till utveckling, men ställer samtidigt krav på utbyggnad av den fysiska infrastrukturen. En omställning till ett fossilfritt samhälle ställer ökade krav på utveckling och investeringar inom teknisk infrastruktur. Tillgång till bredband och

en ökad digitalisering gör att fysiska möten och transporter kan ersättas med mer resurseffektiv kommunikation. För länets mer glesbefolkade delar är tillgången till kapacitetsstarkt bredband, goda kommunikationer och nya lösningar på grundläggande kommersiell och offentlig service nödvändig för utvecklingen.

Behovsanpassade bostäder till rimliga priser och med bra kommunikationer är en förutsättning för att kunna skapa goda livsmiljöer för en växande befolkning. En utbyggd transportinfrastruktur och ökade möjligheter till pendling, inom och utom länet, ger ökad tillgänglighet och en större arbetsmarknad.

Efterfrågan på lokala areella resurser och näringar förväntas öka, vilket kräver ett långsiktigt hållbart bruk av länets naturmiljöer. Ett mer utvecklat resursutbyte mellan stad och land bidrar till nyttjandet av kraften i hela länet.

Inom en hållbart växande region arbetar vi mot tre långsiktiga utvecklingsmål om ett Uppsala län som erbjuder: Tillgängliga och hållbara transporter, Säkra och attraktiva städer och livsmiljöer samt Livskraftiga naturmiljöer och hållbar livsmedelsförsörjning. ***Prioriterat mål under programperioden 2021–2024: är En hållbar och robust regional samhällsplanering och infrastruktur.***

5.1 Långsiktiga utvecklingsmål för En hållbart växande region

Långsiktiga utvecklingsmål	Tillgängliga och hållbara transporter	Säkra och attraktiva städer och livsmiljöer	Livskraftiga naturmiljöer och hållbar livsmedelsförsörjning
Åtaganden	<ul style="list-style-type: none"> • Ta stegen mot en regional godsstrategi • Utveckla en samhällsplanering för hållbart resande 	<ul style="list-style-type: none"> • Planera för och bygga fler bostäder samt utveckla befintligt bostadsbestånd i en god bebyggd miljö • Utveckla en robust och fossiloberoende samhällsteknisk infrastruktur • Utveckla den digitala infrastrukturen 	<ul style="list-style-type: none"> • Samverkan för att uppnå de nationella miljömålen • Ökad samverkan och kunskapsöverföring inom länet för hållbar livsmedelsförsörjning

5.1.1 Tillgängliga och hållbara transporter

Tillgänglighet för resande och godstransporter, inom länets olika delar och till och från orter och arbetsmarknader utanför länet, är avgörande för en god livskvalitet och för den ekonomiska hållbarheten i ett län. Med en väl utbyggd infrastruktur och kollektivtrafik kan hela länet nås för exempelvis pendling, turism, friluftsliv och rekreation.

Utbyggd infrastruktur för gång och cykel underlättar resor från dörr till dörr. För ökad jämlikhet, hälsa samt miljömässig hållbarhet behöver resor med cykel främjas, både i tätorter och på landsbygd. En kapacitetsstark kollektivtrafik ger möjligheter till ökad sysselsättning genom pendling och bidrar även till minskad miljöbelastning, färre trafikolyckor, minskad trängsel och bättre folkhälsa.

Kollektivtrafiken har en central roll i utvecklandet av en resurseffektiv och mer jämställd och jämlik mobilitet. Sammanhängande kollektivtrafik och kombinationsresor kan underlättas genom digitala verktyg som underlättar planering och övergång. Det kan även gynna samåkning och/eller samåående med en minskad fordonsflotta som följd.

En omställning till effektiva och hållbara godstransporter behöver ske, där digitaliseringen kan vara ett viktigt verktyg. Idag sker många gods-

transporter med lastbil, vilket gör underhåll och upprustning av mindre vägarna och broar viktigt för tunga, lokala transporter av livsmedel, energi och material. Fler tunga transporter behöver ske med andra trafikslag än väg, där en större del av lågvärdigt och icke tidskritiskt gods bör kunna transporteras sjövägen. Kapaciteten till och från för länet viktiga hamnar är därför viktig. För hållbara godstransporter på tåg behöver brister i järnvägsystemet åtgärdas och godstrafik på tåg användas mer rationellt och effektivt, med lösningar som kopplar samman transportslagen och underlättar omlastning.

Åtaganden i det långsiktiga utvecklingsarbetet

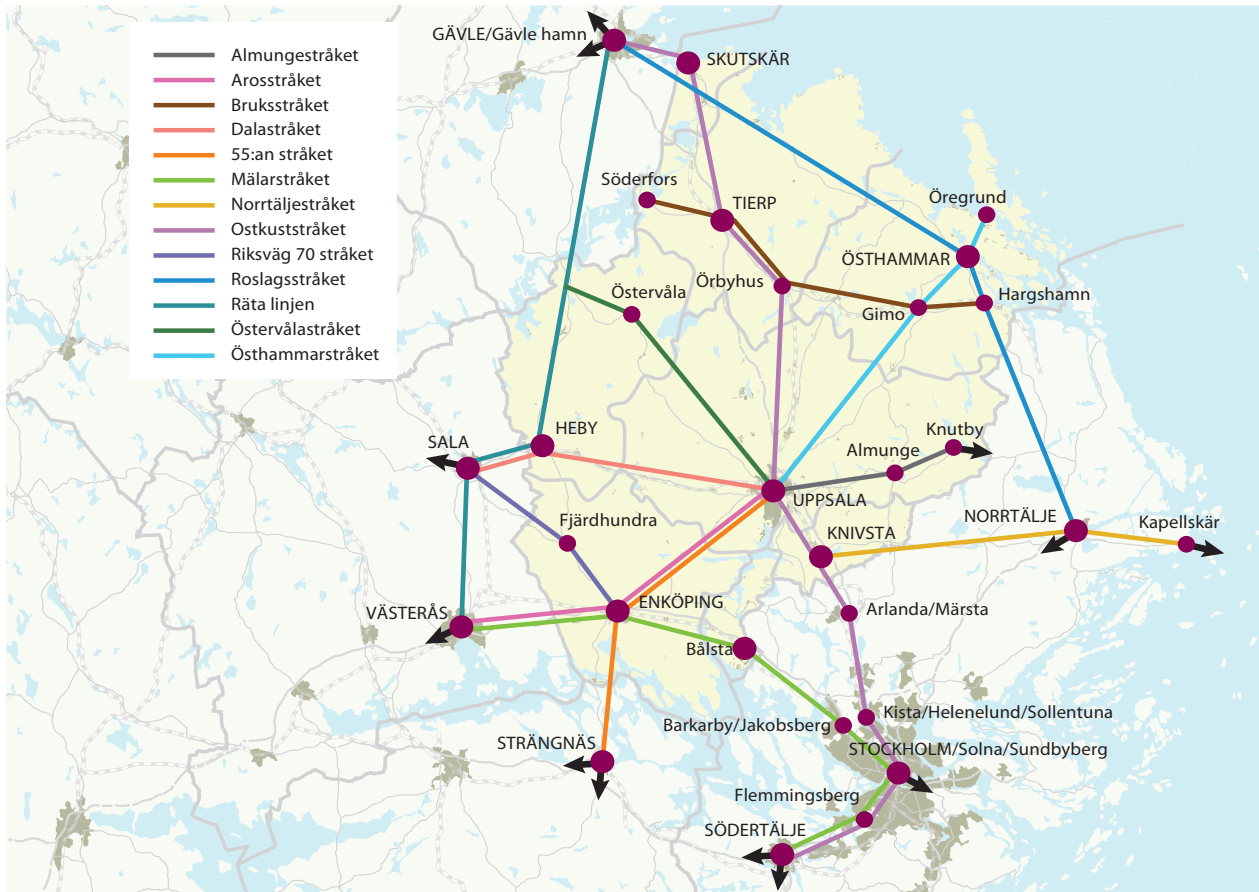
Ta stegen mot en regional godsstrategi

En storregional godsstrategi tas fram inom En bättre sats-samarbetet med fokus på Stockholm-Mälarenregionen, vilket utgör en bra grund för framtagandet av en för Uppsala län regional godsstrategi. En regional godsstrategi ökar kunskapen om länets transporter och skapar samsyn kring de utmaningar som regionen har att hantera. Regionalt och lokalt eftersträvas en ökad samordning av transporter och varudistribution.

Utveckla en samhällsplanering för hållbart resande

Byggandet av bostäder och lokaler behöver tydligt kopplas till befintlig infrastruktur och kollektivtrafik längs länets stråk. Det behövs en integrerad syn på olika färdmedel och möjligheterna att kombinera

dessa till en hel resa. Inom samhällsplaneringen är det viktigt att säkra tillgången till kollektivtrafik och förbättra tillgängligheten till viktiga målpunkter, såsom större arbetsplatser och besöksmål.

Figur 5. Stråk i Uppsala län och till angränsande län. Källa: Trafik och samhälle, Region Uppsala

3 GOD HÄLSA OCH VÄLBEFINNANDE

6 RENT VATTEN OCH SANITET FÖR ALLA

11 HÅLLBARA STÄDER OCH SAMHÄLLEN

13 BEKÄMPA KLIMATFÖRÄNDRINGARNA

14 HAV OCH MARINA RESURSER

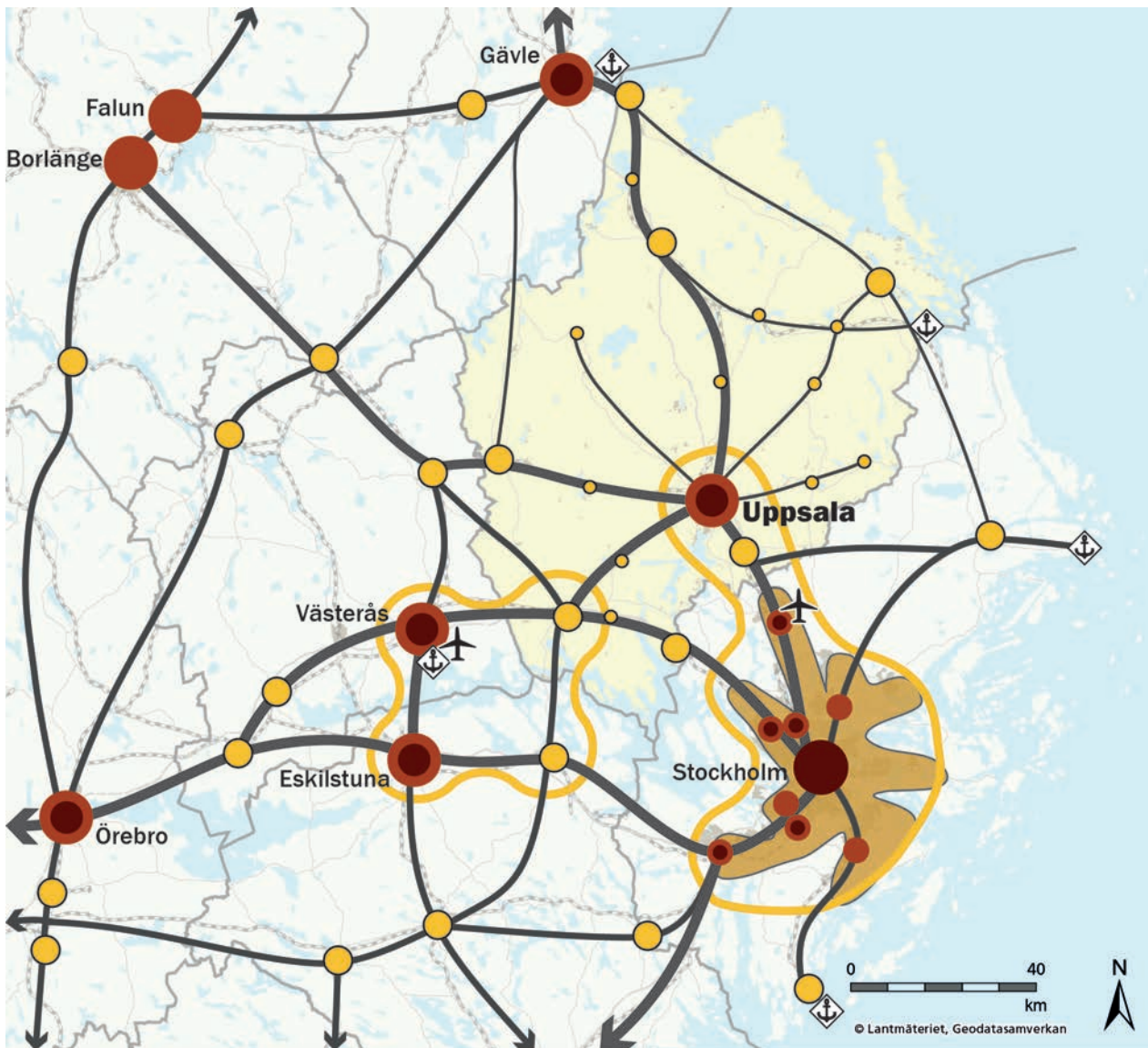

15 EKOSYSTEM OCH BIOLOGISK MÅNGFALD

Utvecklingsmålets koppling mot globala mål:

Länets arbete för tillgängliga och hållbara transporter främjar även globala mål. Huvudsakligen kopplat är mål 11 – hållbara städer och samhällen och delmål 11.2 - tillgängliggör hållbara transportsystem för alla. Genom utveckling mot ett transportsystem med tydligt minskad miljöpåverkan främjas även de olika ekologiska målen, mål 6, 13, 14 och 15. Utveckling mot ett säkrare transportsystem främjar delmål 3.6 om minskade dödsfall i trafiken. Genom att främja gång och cykel främjas mål 3 om hälsa.

Figur 6. För att underlätta en helhetssyn på den regionala fysiska planeringen har en gemensam planeringsinriktning för hela Östra Mellansverige arbetats fram, med sikte på 2050. Den storregionala inriktningen konkretiseras ovan i en strukturbild för Uppsala län. Strukturbilden pekar ut de högst prioriterade noderna och stråken som har en nyckelfunktion för målen för en växande region.

Strukturbilden är ramverk inför arbetet med andra strategiska styrdokument, såsom länsplan för regional transportinfrastruktur och trafikförsörjningsprogram. Den slutliga konkretiseringen sker genom kommunernas översiktsplanering, bostadsförsörjningsansvar och utvecklingsstrategier.

5.1.2 Säkra och attraktiva städer och livsmiljöer

Ett säkert, attraktivt och hållbart samhälle är fossilfritt, har en robust och flexibel samhällsteknisk infrastruktur, en trygg och hälsofrämjande bebyggd miljö och utgår ifrån människans och planetens långsiktiga behov.

Den fysiska livsmiljöns utformning har stor betydelse för hälsa och välbefinnande, varför det är viktigt att beakta hur våra fysiska och sociala miljöer är planerade. Genom att stärka det hälsofrämjande perspektivet i den fysiska planeringen främjas den viktiga vardagsmotionen och vi får mer tillgängliga och trygga samhällen. Utformningen behöver vara universell genom att utgå från att människor är olika och att samhället måste planeras och utformas så att alla kan vara delaktiga, oavsett funktionsförmåga.

Länets invånare behöver i största möjliga mån ha nära tillgång till naturområden samt trygga och välplanerade bostadsområden som främjar möten, rekreation och goda levnadsvanor. Uppsala län behöver en fortsatt utbyggnad av bostäder för att täcka behoven i ett växande län. Den relativa närheten mellan landsbygd och större stadsmiljöer som finns i länet är en tillgång, och det finns en positiv växelverkan mellan dem. Exempelvis ökar stadens attraktivitet med närhet till landsbygd, och vice versa. Byggande på landsbygd behöver främjas för att bidra till attraktiva boendemiljöer och skapa långsiktigt underlag för service. Det råder sedan flera år bostadsbrist i stora delar av länet, framförallt i kommunhuvudorterna. Vid låga volymer på nybyggnation hindras naturliga flyttkedjor och skapar inlåsning på bostadsmarknaden med tydliga effekter i länet.

Omställningen till ett fossilfritt samhälle innebär att vatten-, energi-, närings- och materialflöden i avsevärt högre grad hanteras i lokala kretslopp som ställer nya krav på den tekniska infrastrukturen. Den digitala infrastrukturen får en allt viktigare roll tillsammans med en ny infrastruktur för närcirkulära drivmedel och mer integrerade samhällstekniska system för vatten och avlopp, energi och

avfall. Befolkningsstillväxten och den ökade exploateringen i länet skapar också behov av en robust samhällsbyggnad. Elkrafts- och vattenförsörjning samt ett väl utbyggt bredbandsnät med snabb uppkoppling är grundläggande för att invånare och arbetsplatser i länet ska kunna ta del av både offentliga och privata tjänster samt bedriva näringsverksamhet.

En utökad samordning mellan stor- och småskalig förnybar energi som sol, vind, vatten och bioenergi blir allt viktigare. För att kunna säkra energitillgången behöver olika former av energilagring skapas. Med hänsyn till länets stora kunande och installerade kapacitet finns kärnkraft med som komponent även i kommande decenniers energiförsörjning. Oavsett produktionsmix gäller det att samhället garanteras tillgång till säker el.

Det behövs en ökad beredskap och förmåga att anpassa samhällsutvecklingen efter snabba förändringar, där alla delar av samhället måste fungera väl och minimera sårbarheten inför effekten av exempelvis klimatförändringar, pandemiutbrott, konflikter och eventuella eldriftsavbrott. Samhällets resiliens omfattar såväl sociala, ekologiska som ekonomiska aspekter.

Åtaganden i det långsiktiga utvecklingsarbetet

Planera för och bygga fler bostäder samt utveckla befintligt bostadsbestånd i en god bebyggd miljö

För att öka rörligheten på bostadsmarknaden och tillgodose olika gruppers behov i livets alla skeden, behöver det byggas prisrimliga bostäder i olika storlekar och med blandade upplåtelseformer. Detta är av vikt utifrån såväl välfärdsperspektiv som arbetsmarknadsperspektiv. För att klara bostadsförsörjningsbehovet och bygga levande livsmiljöer krävs en effektiv och proaktiv planering i kommunerna, med stöd av en övergripande regional planering.

Den bebyggda miljön ska utgå ifrån och stödja människors behov, ge skönhetsupplevelser och trevnad samt ha ett varierat utbud av bostäder, arbetsplatser, service, kultur och närhet till natur. En ökad samlokalisering av bostäder, arbetsplatser,

kollektivtrafik, handel, privat service, offentlig omsorg samt rekreation minskar det totala transportbehovet och ökar tillgängligheten för invånarna. Samtidigt som miljöer förtätas behöver dock den fysiska planeringen säkerställa att ett antal värden beaktas. Detta omfattar natur- och grönområden och sammanhängande system av gröna områden som parker, naturmark och vatten i anslutning till bebyggda miljöer, så kallad grön- och blåstruktur. Även produktiv jord- och skogsbruksmark behöver värnas. Landsbygdernas behov av exempelvis fysisk tillgänglighet till grundläggande offentlig

och kommersiell service inom rimliga avstånd behöver beaktas. Här har det offentliga också en roll i att upprätta moderna mobilitetstjänster som säkerställer detta.

I vårt växande län ska estetiska värden omhändertas och byggandet ska ha hög kvalitet på såväl arkitektur som materialval. En gestaltad livsmiljö som skapar trevnad, vilja och trygghet i att vistas i olika miljöer olika tider på dygnet är centralt. Livet mellan husen som det gestaltar sig i vardagen är ett viktigt perspektiv att ha i åtanke.

Utveckla en robust och fossilfri samhällsteknisk infrastruktur

Ett fossilfritt samhälle ökar behovet av en robust och fossilfri samhällsteknisk infrastruktur, med lokala naturresurser och närcirkulära produktions- och konsumtionsmodeller. Genom att säkerställa att grundläggande samhällsteknisk infrastruktur, såsom vatten, energi och näring, hanteras i resurs-effektiva och giftfria kretslopp läggs en grund för mer hållbara konsumtions- och livsstilmönster, minskad spridning av exempelvis miljögifter samt minskad sårbarhet genom att öka samhällets förmåga att klara av störningar.

Bedömningen är att omställningen av de samhällstekniska systemen för vatten och avlopp, energi och avfall kommer att pågå på kommunal, regional och nationell nivå under de närmaste 30 åren, vilket kräver genomtänkta och heltäckande strukturer och processer. En djupgående samverkan inom länet och med berörda statliga myndigheter är avgörande. Offentliga aktörer bör vara företrädare i utbyggnaden av en infrastruktur för hållbara drivmedel genom val av fordon, färdmedel och energileverantörer, vid utformning och lokalisering av lokaler, vid upphandling av varor och tjänster

samt genom styrmedel som kan gynna system- och beteendeförändringar.

Denna omställning kommer att ge upphov till mållkonflikter, men även möjliga synergier. Det faktum att Uppsala län är ett växande län ger specifika utmaningar, men också möjligheter för utvecklingen av nya hållbara lösningar, i samband med nya större exploateringsprojekt, såsom Södra staden i Uppsala, Alsike i Knivsta och Myran i Enköping.

Steg för utvecklande av en robust och fossiloberoende samhällsteknisk infrastruktur är prioriterade under programperioden 2021–2024, se mer under 5.3.1.

Utveckla den digitala infrastrukturen

Det är av stor vikt att samtliga invånare, företag och offentlig sektor har tillgång till robust fast och mobil bredbandsuppkoppling med höga överföringshastigheter. Stöd till utbyggnad av bredband ska stärkas i regionens glesa delar, där det finns områden som är särskilt utmanande att nå genom kommersiell utbyggnad. Ökad samordning av kanalisering vid offentligt finansierade utbyggnadsprojekt ska eftersträvas.

3 GOD HÄLSA OCH
VÄLBEFINNADE

6 RENT VATTEN OCH
SANTET FÖR ALLA

7 HÅLLBAR ENERGI
FÖR ALLA

11 HÅLLBARA STÄDER
OCH SAMHÄLLEN

12 HÅLLBAR
KONSUMTION OCH
PRODUKTION

13 BEKÄMPA KLIMAT-
FÖRÄNDRINGARNA

14 HAV OCH MARINA
RESURSER

15 EKOSYSTEM OCH
BIOLOGISK
MÅNGFALD

Utvecklingsmålets koppling mot globala mål:

Länets arbete för säkra och attraktiva städer och livsmiljöer främjar även globala mål. Huvudsakligen kopplat är mål 11 – hållbara städer och samhällen. Flera delmål är relevanta, 11.1 om säkra bostäder till rimligt pris, 11.6 om att minska städernas miljöpåverkan, och 11.7 om grönområden. Utveckling för minskad sårbarhet och ökad motståndskraft ligger i linje med delmål 11.8. Utvecklingsmålet kopplar även mot delmål om utvecklad infrastruktur (9.1 och 9.4) och mål 7 om hållbar energi för alla. Utvecklingen är också en grund i att nå de ekologiska globala målen (6, 13,14,15). Utvecklingen kan också vara del i att lägga grund för mål 12 om hållbar konsumtion och produktion.

5.1.3 Livskraftiga naturmiljöer och hållbar livsmedelsförsörjning

Uppsala län har stora värden i skog och land, vatten och hav. Att vi kan använda dessa naturresurser på ett långsiktigt hållbart sätt kommer att vara avgörande. Genom ett hållbart användande av våra naturresurser ges möjlighet till utveckling av våra gröna näringar, det vill säga verksamheter som bedrivs inom jord, skog och trädgård. Samtidigt bidrar det till en ekologisk återhämtning, med livskraftiga ekosystem och biologisk mångfald. Tillsammans ger de oss människor de viktiga ekosystemtjänster som vi är beroende av för vår överlevnad, så som vattenkretslopp, pollinering och friluftsliv som förbättrar vår hälsa.

Mark- och vattenanvändningen i länet påverkar måluppfyllelsen av flertalet av miljökvalitetsmålen.

Länet förlorar biologisk mångfald trots att det pågår flera restaurerings- och skyddsinsatser för att stärka områdesskydd och arters återhämtning. Ett långsiktigt och kontinuerligt åtgärdsarbete är avgörande för att vända utvecklingstrenden för miljökvalitetsmålen i positiv riktning.

I omställningen till ett fossilfritt samhälle kommer efterfrågan på lokala produkter och tjänster att öka. Länet gröna näringar och dess skogsnäring utgör här en viktig resurs.

Med en ökad befolkning och ökad inriktning mot mer närproducerade livsmedel är det nödvändigt att säkerställa en hållbar livsmedelsproduktion inom regionen. En ökad självförsörjningsgrad minskar hela landets sårbarhet inför kriser och störningar i livsmedelsproduktionen i omvärlden, samtidigt som det bidrar till den globala livsmedelsförsörj-

ningen och en minskad miljö- och klimatpåverkan från livsmedelskonsumtionen. Såväl produktion som produktionsvärde behöver öka i länet.

För att möjliggöra en hållbar livsmedelsproduktion enligt Agenda 2030 gäller det att Uppsalaslättnens bördiga jordar och regionens stora kunnande inom gröna näringar tas tillvara. En hållbar produktion vilar på effektiv användning av resurser, hänsyn till ekosystemtjänster, minskad miljöpåverkan och långsiktig ekonomisk bärkraft. Ett flertal offentliga aktörer inom Uppsala län har antagit ambitiösa mål angående andelen ekologiskt producerade livsmedel, som i likhet med alla livsmedel i större grad ska kunna produceras i närområdet.

Med hjälp av digitalisering kan värdekedjan för livsmedelsproduktion kortas. Samtidigt kan information, vägledning och inspiration till konsumenten förenklas, då digitaliseringen gör det möjligt att överföra information direkt, utan fördröjning och fördyrande mellanhänder.

Åtaganden i det långsiktiga utvecklingsarbetet

Samverkan för att uppnå de nationella miljömålen

Länet samverkar för att uppnå de nationella miljömålen. Genom gemensam Färdplan för ett hållbart län samlas arbetet i åtgärdsprogram för minskad klimatpåverkan, ekosystem och biologisk mångfald, vatten och samhällsutveckling. Åtgärdsprogrammen omfattar tillsammans arbete med

samtliga svenska miljömål som länet berörs av. I Uppsala läns klimat- och energistrategi prioriteras fyra områden för insatser: transporter, energi och effekt, förnybar energi samt indirekt klimatpåverkan.

Ökad samverkan och kunskapsöverföring inom länet för hållbar livsmedelsförsörjning

Ökad samverkan och kunskapsöverföring mellan Uppsala universitet och SLU, de gröna näringarna och boende på landsbygden ska ske för att öka såväl produktionen och innovationskraften som produktions- och förädlingsvärdet.

Utvecklingsmålets koppling mot globala mål:

Länets arbete för livskraftiga naturmiljöer och hållbar livsmedelsförsörjning främjar även globala mål. Kopplade mål är 6 – rent vatten och sanitet för alla (delmål 6.5 och 6.6), mål 13 – bekämpa klimatförändringarna, 14 – hav och marina resurser, mål 15 – ekosystem och biologisk mångfald. Kopplar även mot mål 2 om ingen hunger, som omfattar arbete för hållbar livsmedelsproduktion och delmål 12.2 om hållbar förvaltning och användande av naturresurser.

5.2 Prioriterat mål under programperioden för En hållbart växande region

Prioriterat mål 2021-2024
och delområden

En hållbar och robust regional samhällsplanering och infrastruktur

För att gå mot målet ska steg och insatser ske för att *utveckla en regional samhällsplanering, utveckla länets robusthet och kontinuitetsplanering, samt säkra samverkan och strukturer för utveckling av den samhällstekniska infrastrukturen.*

I arbetet att sträva mot det strategiska utvecklingsområdet *En hållbart växande region*, de långsiktiga utvecklingsmålen samt mot de globala målen är **En hållbar och robust regional samhällsplanering och infrastruktur** ett prioriterat mål under programperioden 2021–2024.

5.2.1 En hållbar och robust regional samhällsplanering och infrastruktur

För att gå mot målet ska steg tas för att Utveckla en regional samhällsplanering, Utveckla länets robusthet och kontinuitetsplanering samt Säkra samverkan och strukturer för utveckling av den samhällstekniska infrastrukturen.

Utveckla en regional samhällsplanering

Steg under programperioden för att gå mot målet är att utreda hur en regional samhällsplanering kan och bör utvecklas i länet. En regional samhällsplanering ger möjligheter till vidare perspektiv på planeringsfrågor som bör beaktas i en större geografisk, miljömässig och ekonomisk kontext, utan att det kommunala självstyret för den delen begränsas. En regional samhällsplanering kan synliggöra samband och beroenden mellan olika platser i Uppsala län, vilket kan stärka samspelet mellan stad och land och länets olika delar. Exempel på sådana samband är fysiska strukturer för bebyggelse, näringsverksamhet och anläggningar, regionala och delregionala kärnor, natur-, grön- och rekreationsområden, infrastruktur för transporter liksom strukturer som minskar sårbarhet och klimatpåverkan. Steg inom detta område ligger i linje med det nationella klimatpolitiska ramverket med kopplad klimatpolitisk handlingsplan.

Utredningen ska beskriva vilka samhällsstrukturer och samband som bör omfattas av en

regional samhällsplanering i länet samt konkretisera vilka ytterligare steg som kan tas under programperioden. Beskrivningen kan innehålla bland annat vilka regionala underlag som finns tillgängliga, hur samverkan ska ske, ansvarsområden samt resursbehov. Utredningen ska kunna fungera som ett beslutsunderlag.

Berörda aktörer är de som redan idag ansvarar för och arbetar med planering på regional nivå såsom Region Uppsala, Länsstyrelsen, angränsande regioner, infrastrukturägare med flera. Samverkan sker med lokala aktörer såsom kommuner, näringsliv och civilsamhälle.

Huvudsakligen kopplade globala mål är nr 6, 7, 9 och 11. Delmetodmål 11.A

omfattar regional utvecklingsplanering för att främja positiva ekonomiska, sociala och miljömässiga kopplingar mellan stadsområden, stadsnära områden och landsbygdsområden.

Utveckla länets robusthet och kontinuitetsplanering

Steg ska tas för att öka samhällets robusthet, det vill säga samhällets förmåga att förebygga och hantera påfrestningar och kriser, samt att stärka länets kontinuitetsplanering för samhällets förmåga att förbereda och planera för att upprätthålla normal funktionalitet oavsett påfrestning. Det handlar exempelvis om att trygga livsmedelsförsörjning och att säkra drift och tillgång till hälso- och sjukvård och andra viktiga samhällsfunktioner som kan utsättas för påfrestningar. Påfrestningar och kriser kan ha olika orsaker, är ofta ömsesidigt beroende och kan beröra ett flertal områden, exempelvis: ekologiska, sociala, ekonomiska/organisatoriska, epidemiologiska eller infrastrukturella. Under programperioden ska nödvändiga analyser och kartläggningar genomföras, struktur och processer för kontinuitets- och beredskapsplanering ska säkerställas och planeringsarbete fortgå. Nödvändiga aktörer ska aktiveras i arbetet.

11 HÅLLBARA STÄDER OCH SAMHÄLLEN

Huvudsakligt kopplat globalt mål är mål 11.

Området kopplar dock till flertalet globala mål, då robusthet innefattar en mängd olika samhällsaspekter, såsom energi- och vattentillgång, sjukvård, infrastruktur och flera andra samhällsfunktioner. Det berör även frågor om jämlikhet och demokrati.

Säkra samverkan och strukturer för utveckling av den samhällstekniska infrastrukturen

Steg under programperioden ska ge grund och förutsättningar för det långsiktiga åtagandet om att utveckla en robust och fossilfri samhällsteknisk infrastruktur, som kräver samordning och samhandling mellan aktörer på nationell, regional och lokal nivå. Steg innefattar att genomföra utredning av hur och om ett regionalt utvecklingsarbete kan bidra i omställningen till mer resurseffektiv och hållbar vattenanvändning i länets kommuner, samt av vilka synergier som kan nås mellan upp-

byggnad av civilt försvar och omställningen till ett fossilfritt län. En fördjupad analys av innovationspotentialen ska också genomföras, med framtagna förslag på hur innovationssystemet ska bidra till den regionala samhällsomställningen.

Steg innefattar också en genomförandeplan för infrastruktur för biodrivmedel och elektrifierade transporter samt framtagande av en regional plan för hur vi långsiktigt ska hantera eleffektfrågan samt för utbyggnad av digital infrastruktur i hela länet. Arbetet behöver samlat följas upp, utvärderas och vid behov utvecklas, och ansvar för arbetets olika delar fastställas. Genomgående ska eventuella målkonflikter i arbetet synliggöras och möjliga positiva synergieffekter säkras.

6 RENT VATTEN OCH SANITET FÖR ALLA

Huvudsakligen kopplade

globala mål är mål 6 – sanitet och rent vatten, 7 - hållbar energi, samt 9 – hållbar industri, innovationer och infrastruktur samt nationella miljökvalitets- och generationsmål.

7 HÅLLBAR ENERGI FÖR ALLA

9 HÅLLBAR INDUSTRI, INNOVATIONER OCH INFRASTRUKTUR

5.3 Indikatorer för En hållbart växande region

En hållbart växande region		
Indikator	Mål/inriktning	Kommentar
Miljökvalitetsmålen (index)	Sammanhållen positiv förflyttning av såväl målbedömning som av bedömningen av miljötillståndets utveckling.	Ny indikator i form av index för miljökvalitetsmålen. De tolv miljökvalitetsmålen följs upp årligen av Länsstyrelsen, i en Regional årlig uppföljning av Miljökvalitetsmålen för Uppsala län (RÅU). Respektive mål ges där en övergripande målbedömning, samt att en bedömning av miljötillståndets utveckling görs. Därtill ingår en kort beskrivning av länsövergripande insatser under respektive mål i RÅU. Indexet föreslås redogöra för den samlade utvecklingen inom de tolv målen genom ett indexvärde, som kan falla ut i en av fyra föreslagna graderingar: a) Positiv utveckling, b) I stort oförändrat, med positiva tendenser, c) I stort oförändrad, med negativa tendenser, d) Negativ utveckling. Fördjupad analys behövs för att ange mer nedbruten ambition 2024 resp 2030.
Antalet byggda bostäder	–	Från dagens RUS. Fördjupad analys behövs för att kunna ange numeriska målvärden för programperioden
God bebyggd miljö	Positiv förflyttning av såväl målbedömning som av bedömningen av miljötillståndets utveckling.	Ny indikator, som utgörs av ett av miljökvalitetsmålen och som kompletterar upp det mer kvantitativa antalet byggda bostäder. Bygger på RÅU. Fördjupad analys behövs för att ange ambition 2024 resp 2030.
Utsläpp av växthusgaser	De samlade utsläppen av växthusgaser ska minska med 75 % till 2040 (basår 1990)	Ny indikator. Målangivelse, som bygger på det nationella klimatmålet. Fördjupad analys behövs för att ange ambition 2024.
Tillgång till stabila mobila tjänster	2023 bör hela Uppsala län ha tillgång till stabila mobila tjänster av god kvalitet (10 Mbit/s), där man normalt befinner sig.	Ny indikator. Såväl indikatorn och målvärde bygger på nationell bredbandsstrategi. Uppföljning sker nationellt av PTS, och avser mobiltäckning för mobil enhet, med kapacitet 10 Mbit/s alternativt 30 Mbit/s beroende på var man befinner sig, till exempel behövs det mer kapacitet i områden där många antas vistas samtidigt. Ytorna som följs upp består av områden där människor normalt (vanligtvis) befinner sig. I detta inkluderas till exempel alla bilvägar (stora och små), men inte områden hundratals meter in i skogen från en skogsbilväg. För att uppnå det övergripande målet och uppnå täckning som motsvarar 100 procent, skulle totalt sett 18 638 km ² behöva täckas.

...fortsättning

Indikator	Mål/inriktning	Kommentar
Tillgång till snabbt bredband	2025 bör hela Uppsala län ha tillgång till snabbt bredband (99,9% av alla hushåll och företag ska ha tillgång till minst 100 Mbit/s).	Från dagens rus, något justerad målangivelse (samt prolongerad). Bygger på och är harmoniserad med nationell bredbandsstrategi. Nationell uppföljning och redovisning genomförs av PTS. Nedbrutna målnivåer för år 2025: - 98 procent av alla hushåll och företag i Uppsala län bör ha tillgång till 1 Gbit/s. - 99,9 procent av alla hushållen och företag i Uppsala län bör ha tillgång till 100 Mbit/s. - 100 procent av alla hushåll och företag i Uppsala län bör ha tillgång till 30 Mbit/s
Kollektivtrafikens marknadsandel av motoriserade resor	Ska fördubblas till 2030 (basår 2006)	Från dagens RUS, befintlig målangivelse.
Kollektivtrafikens regionala tillgänglighet	Tillgängligheten ska vara/öka...	Ny indikator. Målvärden kompletteras.
Andelen kombinationsresor cykel – kollektivtrafik	Andelen kombinationsresor ska fördubblas till år 2030 (basår 2016), från 19 procent till 38 procent*	Ny indikator, som bygger på den regionala cykelstrategin.
Cykeltrafikens färdmedelsandel	Andelen cykeltrafik ska med tio procentenheter till år 2030 (basår 2016), från 13 procent till 23 procent*	Ny indikator, som bygger på den regionala cykelstrategin.
Produktionsvärdet från jordbruks- och trädgårdssektorn	Ökning av produktionsvärdet till 2030	Från dagens RUS. Fördjupad analys behövs för att kunna ange numeriska målvärden för programperioden.
Produktionen från jordbruks- och trädgårdssektorn	Produktionen ska öka/uppgå till...	Ny indikator, som kompletterar indikator avseende produktionsvärdet. Fördjupad analys behövs för att kunna ange målvärden för programperioden.

6. En nyskapande region

En nyskapande region innebär ett Uppsala län som är internationellt erkänt för en utmanings- och kunskapsdriven utveckling och hållbar tillväxt. Hela länet präglas av innovation, kreativitet och kompetens i såväl företag, offentlig sektor, som samhället i stort. Företag har goda förutsättningar för att starta och växa, och det finns en kompetensförsörjning som möter behoven. Vi har världsledande universitet, forskning och innovationssystem, som bidrar till att möta de stora samhällsutmaningarna.

Genom den regionala utvecklingsstrategin arbetar vi för att uppnå en nyskapande region. Detta sker med utgångspunkt i följande långsiktiga utvecklingsmål och prioriterade mål under programperioden.

De rådande och kommande samhällsutmaningar som vårt län och världen står inför ger behov av nyskapande och kreativitet. Ett välmående och växande näringsliv är avgörande för samhällsutvecklingen i Uppsala län.

Länets arbete för ett gott klimat för utveckling och hållbar tillväxt i hela länet främjar även globala mål. Behovet av utmaningsdriven innovation, såväl teknisk och affärsmässig som social och organisatorisk, är ett genomgående tema i Agenda 2030 och grundläggande för att klara de globala målen.

Ett nyskapande län med innovationskraft förutsätter vissa utvecklingsfaktorer. Ett brett urval av företag behövs för att svara upp mot invånarnas behov av service, handel och tjänster. Kompetensförsörjningen är ett strategiskt viktigt område för Uppsala läns omställningsförmåga och utvecklingskraft, då kompetensbrist idag är ett av de största tillväxthindren oavsett bransch och konjunkturläge.

Ett gott klimat för näringsliv, kultur- och civilsamhälle är av stor vikt för att gynna utveckling, där olika typer av företag, kreativa näringar och ideella organisationer ska känna stöd i att startas upp och

växa. Här är även besöksnäringen och det kulturella utbudet en viktig utvecklingsfaktor, som i samspel med andra faktorer kan öka attraktionskraften och den innovativa förmågan på en plats, samt locka till en vilja att bosätta sig och vilja verka inom länet och bidra till länets utvecklingskraft.

Att få till en omställning till ett fossilfritt samhälle under en kort tidsperiod ställer stora krav på innovationer och hållbar resursanvändning, samtidigt som det ger möjlighet för utveckling av lokala marknader och näringsliv.

Inom en nyskapande region arbetar vi mot tre långsiktiga utvecklingsmål om ett Uppsala län som erbjuder: **Kompetens till länets företag och organisationer, Ett gott klimat för utveckling och hållbar tillväxt i hela länet samt Innovation för hållbar tillväxt och utveckling. Prioriterat mål under programperioden 2021–2024 är En ökad utmanings- och kunskapsdriven tillväxt, utveckling och innovation.**

6.1 Långsiktiga utvecklingsmål för En nyskapande region

Långsiktiga utvecklingsmål	Kompetens till länets företag och organisationer	Ett gott klimat för utveckling och hållbar tillväxt i hela länet	Innovation för hållbar tillväxt och utveckling
Åtaganden	<ul style="list-style-type: none"> • Kunskap och dialog för en ökad matchning mellan utbildning och arbete • Attrahera kompetent arbetskraft till länet 	<ul style="list-style-type: none"> • Utveckla en kulturregion med internationell lyskraft • Stöd till fler företag att bli internationellt verksamma • Genom en växande besöksnäring öka länets attraktivitet och förutsättningar för ett gott liv 	<ul style="list-style-type: none"> • Utveckla det regionala företags- och innovationsstödsystemet • Skapa bättre förutsättningar för socialt entreprenörskap och sociala företag • Utveckla och koppla samman företag, akademi och offentliga organisationer inom länets viktiga fokusområden

6.1.1 Kompetens till länets företag och organisationer

Tillgång till tillräcklig och kompetent arbetskraft är avgörande för näringslivets och samhällets utveckling. Många olika aktörer, såväl privata som offentliga, behöver känna ansvar för och bidra till länets kompetensförsörjning.

Teknikutveckling, digitalisering samt nya produkter och produktionsprocesser ställer krav på välutbildade och kompetenta medarbetare. Uppsala län behöver kunna attrahera, välkomna och integrera spetskompetenser för att stärka framtida kompetensförsörjning. Ett ökat inflöde av högkvalificerad arbetskraft stimulerar innovation, förbättrar näringslivets förutsättningar att växa och stärker affärskontakter med omvärlden.

Länets arbetsgivare och utbildningssystem behöver erbjuda möjligheter till livslångt lärande för strategisk kompetensutveckling och karriärväxling. Det är av stor vikt att kompetensen hos alla länets invånare tas tillvara för att länets organisationer och näringsliv ska kunna verka och utvecklas.

Åtaganden i det långsiktiga utvecklingsarbetet

Kunskap och dialog för en ökad matchning mellan utbildning och arbete

Samverkan krävs i arbetet för balans mellan utbud och efterfrågan på kompetens och arbetskraft på den regionala arbetsmarknaden i Uppsala län. Detta för att få en bättre matchning mellan exempelvis utbildningssystemet och länets bristyrken och regionala styrkeområden med tillväxtpotential. Här krävs en bred delaktighet av, och dialog mellan, berörda aktörer inom näringsliv, offentlig sektor, civilsamhälle och utbildningsaktörer.

För att kunna dimensionera insatser och utbildningar på rätt sätt för individer och aktörer inom kompetensförsörjningskedjan, behöver arbetet bygga på kunskapsunderlag som ger en gemensam bild och förståelse kring frågor gällande matchning i länet.

Teknikcollege och vård- och omsorgscollege är regionala samverkansplattformar där företag, utbildningar och andra relevanta aktörer samverkar för att gemensamt arbeta med kompetens- och utbildningsfrågor.

Attrahera kompetent arbetskraft till länet

Ett strukturerat arbete för att attrahera och integrera arbetskraft behövs i länet. Genom tillgång till utbildning av högsta kvalitet, goda livsvillkor med mötesplatser för kultur och nöjen samt tillgång till bostäder i attraktiva livsmiljöer ska fler lockas till regionen.

För positionen som ledande kunskapsregion är det viktigt att fler av länets studenter väljer att stanna kvar i området efter examen. Det gäller även för internationella studenter, där Uppsala universitet och SLU med sina mer än 3 000 internationella studenter per år kan utgöra en bas i rekryterandet av talanger och spetskompetenser.

4 GOD UTBILDNING
FÖR ALLA

Utvecklingsmålets koppling mot globala mål:

Länets arbete med kompetens för länets företag och organisationer främjar även globala mål. Utvecklingen lägger grund för att länets bidrag inom flera delmål för mål 8 - anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt, och kopplar även till delmål under mål 4 - god utbildning för alla. Genom utveckling av kompetens bidrar arbetet även till de många globala mål och delmål som kräver kompetens och innovation.

6.1.2 Ett gott klimat för utveckling och hållbar tillväxt i hela länet

För att skapa ett gott klimat för länets näringsliv samt kultur- och civilsamhälle behöver olika behov mötas. För att nyttja den fulla kraften i länet krävs ett samspel mellan länets olika delar och aktörer. I det regionala utvecklingsarbetet bör civilsamhällets engagemang och kompetens som kunskaps- och röstbärare med lokal kännedom beaktas specifikt. För att kunna bo och verka i hela länet behöver det finnas tillgänglig offentlig och privat service inom rimliga avstånd, tillgänglig kollektivtrafik och digital infrastruktur.

Länets kommuner behöver sträva efter att erbjuda ett så bra företagsklimat som möjligt för att underlätta för fler människor att starta företag, samt för att redan etablerade företag ska få stöd att växa. Fler nystartade företag bidrar till ökad dynamik i ekonomin och kan bidra till en mer diversifierad arbetsmarknad. Ett gott företagsklimat kännetecknas av bland annat god service genom effektiv hantering, bra bemötande samt e-tjänster av god kvalitet för ansökningar, tillstånd och kommunikation med myndigheter. Det kan exempelvis även handla om att undersöka möjligheterna till ökad samordnad myndighetstillsyn för

att minska företagets administrativa börda. Med lättillgänglig service blir det lätt att göra rätt.

För att möta behov och stimulera entreprenörskap och företagande på ett tydligare sätt, finns ett ökat behov av målgruppsanpassad stöd. Det gäller exempelvis att underlätta för landsbygdsföretagen, ge riktad stöd till företag i olika kategorier eller genomföra tematiska satsningar på exempelvis ungt eller socialt företagande.

För att möta konkurrensen om kompetens, företag och investeringar mellan platser i världen behövs ett samordnat regionalt etableringsfrämjande arbete. Var för sig har endast ett fåtal kommuner resurser att ensamma söka upp och bearbeta potentiella etablerare. Det är viktigt att visa vilka förutsättningar som kan tillhandahållas vad gäller tillgång till exempelvis kompetens, markberedskap, kommunikationer, tillstånd och servicegrad. Att ge goda förutsättningar för nya etableringar och investeringar är av vikt även när det gäller att skapa möjligheter till internationalisering för fler små och medelstora företag. De internationella studenterna vid Uppsala universitet och Sveriges lantbruksuniversitet SLU tillför viktiga perspektiv för organisationer som vill internationalisera sig.

Åtaganden i det långsiktiga utvecklingsarbetet

Utveckla en kulturregion med internationell lyskraft

Den regionala samverkan med det professionella kulturlivets institutioner och huvudmän, liksom med civilsamhällets företrädare, ska underlätta för konstnärliga yrkesgrupper inom olika konstområden att kunna leva och verka i regionen. Dessutom ska nya konstnärskap uppmuntras och stärkas. Starka nätverk, såväl nationella som internationella, utgör grunden för ett levande och nyskapande konst- och kulturliv, varför internationell och interregional samverkan är av vikt.

Kreatörer, kulturaktörer och kulturskapare ska beredas olika typer av plattformar där möten kan ske och nya idéer födas. För att bidra till utvecklingskraft, gynna kreativitet och innovationsförmåga samt öka möjligheten till kreativa kluster i länet, ska kulturella och kreativa näringar (KKN) ges goda möjligheter att växa. Dessa näringar kan verka gynnsamt för flera branscher och utgör en stor potential för Uppsala län, exempelvis är produktionsincitament en näringspolitisk åtgärd för att bland annat attrahera och säkra investeringar i film- och TV-inspelningar. Digitaliseringens och teknikens möjligheter ska tas tillvara inom konst- och kulturområdet och kulturarvet beaktas.

Stöd till fler företag att bli internationellt verksamma

I Uppsala län verkar stora bolag med globala marknader och partnerskap. De mindre bolagen hamnar dock efter i internationaliseringen jämfört med övriga riket. Det finns således en outnyttjad potential för utveckling och tillväxt på marknader utanför Sverige för länets småföretag. Främjande av internationalisering (export, import, internationella partnerskap) måste fortsatt intensifieras, bland annat genom Regional exportsamverkan som erbjuder samlade och koordinerade stödtjänster genom regionalt och nationellt partnerskap.

Genom en växande besöksnäring öka länets attraktivitet och förutsättningar för ett gott liv

Investeringar i arenor och upplevelseanläggningar, infrastruktur, ledssystem, restauranger, handel och nöjesutbud stärker länet som en plats där man vill leva, bo och verka. Besöksnäringen skapar attraktionskraft, sysselsättning och ger förutsättningar för en levande landsbygd. Uppsala län har en framstående position inom möten och evenemang, där ett dynamiskt näringsliv, två lärosäten, en stark infrastruktur och det geografiska läget skapar ett gynnsamt läge för fortsatt utveckling. Länet har stark potential att skapa fler konkurrenskraftiga upplevelseprodukter inom natur- och kulturområdet, med utgångspunkt i den efterfrågan som finns såväl nationellt som internationellt. Ett väl fungerande nätverk av företagsfrämjande organisationer kan stötta och skapa förutsättningar för besöksnäringen att fortsätta växa hållbart.

Utvecklingsmålets koppling mot globala mål:

Länets arbete för ett gott klimat för utveckling och hållbar tillväxt i hela länet

främjar även globala mål. Huvudsakligt kopplat är mål 8 – anständiga arbetsvillkor och ekonomisk tillväxt, och dess delmål. Kopplar även mot delmål om skydd av kulturarv (11.4) och om ökad inkludering (10.2).

6.1.3 Innovation för hållbar tillväxt och utveckling

Rådande samhällsutmaningar är många gånger komplexa, vilket kräver att lösningarna baseras på kunskap som samproduceras i gränslandet mellan forskning, näringsliv, offentlig sektor och civilsamhälle. På så vis kan utmaningar och kunskap användas som grund för innovation och utveckling av näringslivet. Här har Uppsala län stora möjligheter med två lärosäten, en utvecklad och stödjande offentlig sektor och civilsamhälle i en liten geografi med närhet mellan människor.

För att säkra och stärka positionen som en nyskapande region och vidga arbetsmarknaden genom fler konkurrenskraftiga företag, behöver förutsättningarna för innovation och entreprenörskap ständigt ses över och förbättras. I omställningen till

ett mer resurseffektivt och fossilfritt välfärdssamhälle ligger stora utmaningar, men också tydliga möjligheter för aktörer och regioner som genom innovation och entreprenörskap vill vara med och driva utvecklingen. Allt fler företag i olika branscher vittnar om att högt satta hållbarhetsmål stimulerar innovationstakten och affärsmöjligheter, reducerar kostnader och stärker varumärken som ansluter sig till förändringarna. I en växande cirkulär och biobaserad ekonomi och ett fossilfritt samhälle har exempelvis en framgångsrik och innovativ skogsnäring och skogsråvaran en viktig roll. Genom innovationer kommer nya biobaserade resurseffektiva produkter kunna konkurrera med fossila motsvarigheter och bygga en mångsidig bioekonomi.

För att möta framtidens utmaningar krävs en god digital infrastruktur, en högre implementering av digitala lösningar samt en ökad mognadsgrad i företag och organisationer att använda digitaliseringsens möjligheter

Den offentliga upphandlingen inom länet omfattar många olika produkter och tjänster, för betydande belopp årligen. Länets offentliga aktörer kan aktivt bidra till innovation och utveckling inom flera områden genom att nyttja den kraft som finns i offentlig upphandling. Val av upphandlingsform, hållbarhetskrav, samt fokus på lokalproducerade varor är exempel på sätt att driva utveckling genom upphandling. Att öppna upp verksamheter för nya innovationer, genom att exempelvis nyttja innovationsupphandlingar som omställningskraft, är ytterligare ett sätt för offentliga aktörer att påverka länets nyskapandeförmåga.

Inom universiteten bedrivs forskning som leder till ny kunskap med bidrag till samhällsutvecklingen. Ett område där forskning och innovation bidrar till att utveckla verksamheten är hälso- och sjukvården. Akademiska sjukhuset är en del av och bidrar till den regionala utvecklingen. Akademiska sjukhuset är ett av landets sju universitetssjukhus, med uppdrag att leverera avancerad sjukvård och att bedriva medicinsk och farmaceutisk forskning och utbildning i samarbete med Uppsala universitet. Inom hälso- och sjukvården sker patientnära klinisk forskning, som kan vara en stark plattform för innovationer och industriell utveckling.

I syfte att attrahera talanger, kapital och internationella partnerskap positionerar sig Europas regioner i regionspecifika styrkeområden. Uppsala län med en stor bredd inom både akademi och näringsliv måste ha mod och ambition att kraftsamla för innovation och hållbar tillväxt inom de områden där det finns störst potential och som kan ge länet internationell lyskraft.

Arbetsättet smart specialisering syftar till att prioritera, organisera och gemensamt utveckla befintliga regionala tillgångar inom länets styrkeområden för att skapa värden för användare och samhälle. Detta tydliggör för omvärlden vad

Uppsala län är bra på och vilka målgrupper dessa styrkeområden riktar sig mot, samtidigt som det är viktigt att hela tiden förhålla sig till omvärlden och söka funktionella partnerskap bortanför administrativa geografiska gränser.

Åtaganden i det långsiktiga utvecklingsarbetet

Utveckla det regionala företags- och innovationsstödsystemet

Länet har ett starkt stödsystem för företag och innovationer, vars syfte är att främja näringslivets fortsatta utveckling. Skapandet av mötesplatser och miljöer lägger grunden för nya kopplingar mellan forskning och näringsliv, offentliga och privata aktörer, entreprenörer och investerare. Samordning behövs för att hjälpa företag och innovatörer att hitta rätt i det existerande nätverket.

Skapa bättre förutsättningar för socialt entreprenörskap och sociala företag

Socialt entreprenörskap kan bidra till innovativa lösningar på ofta både akuta och komplexa samhällsproblem av stor vikt för länets fortsatta utveckling. Sociala företag kan bidra till ett bättre samhälle genom att integrera människor som annars står längre ifrån arbetsmarknaden. Att ta tillvara initiativ inom både socialt entreprenörskap, sociala företag och arbetsintegrerande sociala företag och se dessa som värdefulla aktörer i utvecklingen av ett hållbart samhälle är av stor vikt. Genom en tydligare och mer framträdande roll kan dessa bidra till att länet som helhet blir bättre på att hantera sociala utmaningar i samhället.

Utveckla och koppla samman företag, akademi och offentliga organisationer inom länets viktiga fokusområden

Uppsala län har en bredd av konkurrenskraftiga företag och branscher som ytterligare kan utvecklas och kopplas samman. En fördjupning av detta görs i arbetet kring länets strategi för smart specialisering.

Uppsala läns regionala fokusområden:

- I länet finns kunskapsintensiva industriföretag och *avancerad produktion* som håller hög internationell klass inom områden som massatillverkning, kärnkraft, verktygstillverkning, specialgjutning, pulvermetallurgi, specialkablage och bioläkemedel. Nya produktionsmetoder i industrin som öppnar för nya smarta och mer hållbara material samspelar med forskning och utbildning kring materialutveckling och industriell IT.
- Inom *energi- och miljöområdet* utvecklas ny teknik för produktion, lagring och styrning av energi. Detta är metoder som understödjer övergången till en ekonomi med optimerad resursanvändning och minskade koldioxidutsläpp, vilket svarar mot viktiga samhällsutmaningar och har stark potential att etableras internationellt. Utvecklingen av nya mer hållbara energilösningar samspelar med energirelaterad forskning och utbildning.
- *Gröna näringar* är ett område under stark utveckling, inte minst utifrån ett ökande behov av nya sätt att producera och konsumera livsmedel. Länet har goda förutsättningar att möta det behovet, med flera företag som har tekniklösningar för cirkulär produktion i kombination med den kompetens som finns vid våra lärosäten.
- Inom *tech-branschen* sker snabb utveckling med många nya företag som etablerar sig globalt redan från första dagen. Branschen präglas av snabb tillväxt och kan dra nytta av den utvecklingskraft och de nätverk som finns i länets innovations- och företagsstödsystem.
- *Life science* är en viktig industri för Sverige och med särskild relevans för Stockholm-Uppsalaregionen. Det handlar om bland annat läkemedel, bioprocess, medicinteknik, diagnostik och behandlingsmetoder som bidrar till bättre vårdkvalitet, ökad hälsa och ett längre liv med kvalitet för en befolkning som blir allt äldre.

Utvecklingsmålets koppling mot globala mål:

Arbetet med utvecklingsmålet Innovation för hållbar tillväxt och utveckling behandlar särskilt mål 3, 7, 8, 9, 10 och 12, men främjar samtliga delar av Agenda 2030 som lyfter vikten av innovation.

6.2 Prioriterat mål under programperioden för En nyskapande region

Prioriterat mål 2021-2024
och delområden

En ökad utmanings- och kunskapsdriven hållbar tillväxt, utveckling och innovation

För att gå mot målet ska steg och insatser ske för att ta fram en strategi för smart specialisering, mobilisera aktörer inom det regionala företags- och innovationsstödsystemet samt för att stärka kompetensförsörjningen till länets företag och organisationer.

I arbetet att sträva mot det strategiska utvecklingsområdet En nyskapande region, de långsiktiga utvecklingsmålen, samt mot de globala målen är **En ökad utmanings- och kunskapsdriven tillväxt, utveckling och innovation** ett prioriterat mål under programperioden 2021–2024.

6.2.1 En ökad utmanings- och kunskapsdriven hållbar tillväxt, utveckling och innovation

Uppsala län ska nyttja länets stora potential med två ledande universitet, ett starkt näringsliv och flera myndigheter på en liten geografisk yta för att skapa innovationer och företag med särskilda möjligheter att bidra med lösningar på länets och världens samhällsutmaningar. Genom att identifiera och redogöra för hur aktörer i Uppsala län bidrar med lösningar på dessa samhällsutmaningar, kan ökad framtidstro skapas i länet och länet kan ges internationell lyskraft.

För att gå mot målet ska det under programperioden tas fram en strategi för smart specialisering. Strategin syftar till att definiera och utveckla områden och teman där länet har särskilt goda förutsättningar att bidra med lösningar på samhällsutmaningar genom utmanings- och kunskapsdriven innovation. Strategin tar avstamp i länets befintliga fokusområden (se punkt 6.1.3) men kan även omfatta nya områden. Inom dessa områden ska företag, akademi och offentlighet kunna gå samman för att med gemensamma resurser underlätta för helt nya innovationer, företag och framtidsbranscher.

Steg innefattar att mobilisera aktörer inom det regionala företags- och innovationsstödsystemet kring identifierade utmaningar. Steg innefattar även arbete för en stärkt kompetensförsörjning för att kunna möta utmaningar och ta tillvara på möjligheter till innovation och förnyelse. En regional behovsbild ska tas fram för att fungera som en plattform för gemensam dialog kring hur länet kan möta den regionala arbetsmarknadens kompetensbehov.

Vi behöver ha beredskap för och en förmåga att bidra till hantering av effekter på näringslivet med anledning av Covid-19-pandemin.

Kopplade globala mål är mål 4, 5, 8, 9 och 12.

4 GOD UTBILDNING FÖR ALLA

5 JÄMSTÄLLDHET

8 ANSTÄNDIGA ARBETSVILLKOR OCH EKONOMISK TILLVÄXT

9 HÅLLBAR INDUSTRI, INNOVATIONER OCH INFRASTRUKTUR

12 HÅLLBAR KONSUMTION OCH PRODUKTION

6.3 Indikatorer för En nyskapande region

En nyskapande region		
Indikator	Mål/inriktning	Kommentar
BRP/capita	–	Ny indikator. Fördjupad analys behövs för att kunna ange målvärden för programperioden. Ev komplettering av delkomponenten inkomstsumma.
Privata och offentliga investeringar i FoU och dess andel av BRP	–	Från dagens RUS. Bygger på Europa 2020-målen. Fördjupad analys behövs för att kunna ange målvärden för program-perioden. Målvärden bör sättas för såväl privata som offentliga investeringar.
Arbetsgivares bedömning av tillgång till arbetskraft	Upplevd brist på arbetskraft ska vara lika med eller lägre än jämförbara län.	Ny indikator som utgår från Arbetsförmedlingens prognos-arbete. Fördjupad analys behövs för att kunna ange målvärden för programperioden. Målvärden bör anges samlat, samt särredovisas för privata respektive offentliga arbetsgivare.
Antalet nystartade företag	–	Denna indikator föreslås ev att ersättas. Arbete pågår.

7. Genomförande - från vision till handling

De beslut som fattas idag formar framtidens samhälle. Denna strategi visar på en riktning framåt och pekar ut vad vi i länet vill göra för att röra oss i mot visionen om *Ett gott liv i en nyskapande hållbar kunskapsregion med internationell lyskraft*. Denna vision kan bara förverkligas om aktörerna i länet drar åt samma håll och fokuserar på genomförandet.

Samverkan som strategi

För att klara de stora samhällsutmaningar och den snabba förändringstakt vi står inför krävs fördjupad samverkan och partnerskap mellan länets aktörer, såsom Region Uppsala, kommunerna i länet, Länsstyrelsen i Uppsala län och andra myndigheter, universitetet samt näringsliv, organisationer och civilsamhälle.

Denna fördjupade samverkan mellan länets olika delar och aktörer – i hela länet – är i Uppsala län en strategi för att skapa gemensam kraftsamling.

I Uppsala län finns en god samverkanskultur som vi ska bygga vidare på. En god samverkanskultur är inte bara en förutsättning för att lyckas genomföra strategiska utvecklingsinsatser på länsnivå, den kan i sig utgöra en grund för konkurrenskraft. Att vi är bra på att samverka är en styrka i sig.

Olika grader av samverkan och koordinering

I det regionala utvecklingsarbetet sker olika grad av samverkan och koordinering. Vi behöver inte alltid göra allting tillsammans, samtidigt, eller på samma sätt. Men ibland krävs en högre grad av samverkan och koordinering.

I de breda insatserna sker det oftast genom att var och en i sina ordinarie verksamheter drar åt samma håll. Kraftsamlingen sker då genom att olika aktörer arbetar i samma riktning (jfr inriktningarna som ges under respektive Långsiktiga utvecklingsmål). I vissa frågor där vi har gemensamma åtaganden kompletterar vi varandra i genomförandet, och var och en bidrar med sin del i förändringen som behöver ske (jfr vad som beskrivs under vissa Åtaganden i det långsiktiga utvecklingsarbetet). Inom andra områden behöver en gemensam

Olika grader av samverkan och koordinering i det regionala utvecklingsarbetet

Var och en arbetar i linje med en inriktning.

I sin verksamhet, på sitt sätt.

Exempel: Möjliggörande av ett livslångt lärande

Var och en uppfyller sin del av ett åtagande.

I sin verksamhet, på sitt sätt.

Exempel: Hållbarhetslöften i länets klimatarbete

Mer traditionell samverkan.

Frågor och ansvar hanteras mellan aktörer.

Exempel: Närvårdssamverkan i länet

Aktörer arbetar tillsammans för att ta sig an en större utmaning.

Aktiv samhandling och koordinering

Exempel: Eleffektsfrågan

hantering ske, och vissa frågor och ansvar fördelas. För andra frågor är utmaningarna och osäkerheterna större, det kanske finns organisatoriska mellanrum att fylla, och vi måste agera gemensamt i utvecklingsarbetet för att skapa förflyttning (jfr vad som beskrivs under vissa *Åtaganden i det Långsiktiga utvecklingsarbetet* och *Steg under programperioden* under prioriterade mål).

Ledarskap och ägarskap

De komplexa samhällsutmaningarna kräver ledarskap som kan bygga och skapa framtiden tillsammans. Regionalt ledarskap innebär att skapa engagemang i processer där resultaten inte alltid är kända, men där en förflyttning ska skapas av olika aktörer på

flera nivåer. Det regionala ledarskapet ägs inte enbart av en utpekad regionalt utvecklingsansvarig aktör, utan av en rad olika aktörer som kan och ska ta en ledarroll beroende på område och tillfälle.

Regional utveckling innebär att tillsammans ta ansvar tvärs igenom organisatoriska och tanke-mässiga stuprör. För att gå från en beslutad strategi till ett framgångsrikt genomförande, behöver vi kontinuerligt tydliggöra uppdraget och ägarskapet för varandra.

Strukturer för ökad regional samverkan i länet

Region Uppsala ansvarar för att leda och driva på det regionala utvecklingsarbetet tillsammans med länets kommuner, Länsstyrelsen, universiteten

och övriga berörda statliga myndigheter, samt företrädare för berörda organisationer och näringsliv.

Den strategiska samverkan mellan Region Uppsala och länets åtta kommuner sker inom ramen för den samverkansstruktur som etablerats med ett Regionalt Forum för ledande politiska företrädare och regionala samråd för hälsa, stöd, vård och omsorg (HSVO), samt ett samråd för kultur. Regionalt Forum är bildat för att Region Uppsala och kommunerna tillsammans ska finna lösningar på gemensamma frågor och utmaningar. Till den politiska samverkansstrukturen knyts den Regionala ledningsgruppen (RLG) som har ansvar för de strategiska frågorna och samverkansstrukturerna på tjänstepersonsnivå.

Den befintliga samverkansstrukturen är utgångspunkten för att organisera det regionala utvecklingsarbetet. Men där denna struktur inte räcker till, behöver vi vara öppna för att förändra den eller hitta nya mer ändamålsenliga samverkansformer, om det krävs för att skapa partnerskap för ett effektivt sektorsövergripande genomförande.

Former för genomförandet

Budgetar och verksamhetsplaner, strategier och handlingsprogram, projekt och investeringar, översiktsplaner och insatser hos länets aktörer är alla på ett eller annat sätt en del av regionens utveckling. Utvecklingsstrategin blir gemensam och användbar – och får genomförandekraft – om alla utvecklingsaktörer i länet länkar in utvecklingsstrategin i sin ordinarie styrning, samt har den som utgångspunkt när styrdokument beslutas och samverkansinsatser inleds.

Överenskommelser om samverkan mellan Region Uppsala och andra regionala nyckelaktörer, såsom universiteten och Länsstyrelsen, finns till del på plats, men ska även utarbetas där behov finns. Samverkan inom andra nätverk och grupper ska baseras på tydliga uppdrag, syfte och mål.

Konkreta handlingsplaner finns till del på plats i det regionala utvecklingsarbetet, men ska även arbetas fram för de steg och insatser som ska tas under respektive prioriterade mål under programperioden. Dessa genomförandeplaner ska utgöra ett

stöd i genomförandet av den regionala utvecklingsstrategin, och den del av samverkansstrukturen som har ett koordinerande ansvar för ett område ska också ansvara för framarbetandet av genomförandeplaner. Samtliga genomförandeplaner ska säkras mot Agenda 2030 med framarbetad metod. Vid behov ska enhetliga uppdragsbeskrivningar och/eller projektplaner användas. Behov av och initiativ till nya genomförandeplaner, samt behov av justering av befintliga sådana, kan lyftas av alla aktörer och hanteras i den ordinarie samverkansstrukturen.

Finansiering av genomförandet

Alla aktörer uppmanas att lyfta in de frågor man planerar att bidra med i sina respektive planeringsunderlag, verksamhetsplaner och budgetar, redan från utvecklingsstrategins fastställande och allteftersom handlingsplaner upprättas i arbetet. Att länet kraftsamlar tillsammans innebär att vi alla bidrar till genomförandet av strategin med såväl kompetenser som resurssättning.

Uppsala län ska dra nytta av den erfarenhet och kunskap länet har för att konkurrera om kompletterande regionala, nationella och internationella finansieringsmöjligheter. Länet och länets utvecklingsagenda har goda möjligheter att på olika vis knyta till sig finansiering – med det krävs både strategiskt agerande och aktiva operativa insatser för att ta tillvara dessa möjligheter. Det är viktigt att arbeta för en tilldelning av nationella infrastruktur- och utvecklingsanslag som svarar upp mot länets befolknings- och sysselsättningstillväxt. För att länet ska kunna bära sin del av landets utveckling krävs det statliga investeringar i infrastruktur, där utgångspunkten är att statlig infrastruktur ska bekostas av staten. Möjligheten att använda kompletterande finansiering genom en kombination av offentliga och privata medel kan prövas. Region Uppsala finansierar vissa företags- och innovationsstödsaktörer med årliga verksamhetsstöd. Dessa kombineras med årliga uppdragsavtal. Region Uppsala fördelar även statliga projektmedel som ska verka för att uppfylla strategin.

Uppföljning, lärande och strategiska kontrollstationer

Den regionala utvecklingsstrategin ska vara ett levande styrdokument, och det regionala utvecklingsarbetet ska vara ett levande arbete. Arbetet med uppföljning och analys ska ge oss bättre förutsättningar att välja rätt insatser, följa pågående arbete, analysera uppnådda resultat och dra lärdomar för att utveckla arbetet. En tydlig långsiktig inriktning och uthållighet måste kombineras med aktiv förmåga till anpassning.

Den regionala utvecklingsstrategin och dess genomförande ska följas upp på flera nivåer, i syfte att styra mot effektivitet i arbetet och önskade resultat/effekter.

Länets generella utveckling följs upp genom de indikatorer som är kopplade mot respektive strategiskt utvecklingsområde. Dessa ger en bild av den mer övergripande långsiktiga utvecklingen för länet inom utpekade områden.

Ett generellt utvecklingsbehov finns kring mer evidensbaserade processindikatorer för det regionala utvecklingsarbetet, som styr mot önskade resultat och effekter utifrån de konkreta utvecklingsåtgärder som genomförs. Ett utvecklingsarbete bör ske under programperioden för att ta fram förslag på sådana indikatorer. Inriktningen är att ha en över åren relativt stabil grupp indikatorer, inte minst för jämförbarhetens skull.

Region Uppsala svarar för att årligen sammanställa en redovisning av utfallen för dessa indikatorer. Som komplement till denna indikatorsammanställning inkluderas årligen en sammanställning av utfallet av SKR:s framarbetade Agenda 2030 nyckeltal för länet, uppdaterad omvärlds- och nulägesanalys av länet, samt att olika tematiska och fördjupande analyser genomförs enligt plan och/eller vid behov. Denna uppföljning och dessa analyser ställs till länets aktörers förfogande.

Åtaganden i det långsiktiga utvecklingsarbetet ska på ett övergripande plan följas upp årligen av respektive ansvarig gruppering i samverkansstrukturen, med syfte att få en bild av gjorda insatser, en bedömning om huruvida insatserna bidrar till måluppfyllelse, samt för att få underlag för att bedöma åtagandenas giltighet och relevans. Denna uppföljning genomförs av respektive berörd del i samverkansstrukturen.

Steg under programperioden kopplade till prioriterade mål följs löpande upp i respektive del av samverkansstrukturen, i syfte att strategiskt styra arbetet framåt och mot önskade resultat. Regional ledningsgrupp och Regionalt forum ska löpande under året få en bild av progress i arbetet, avvikelser, behov av åtgärder eller ny styrning.

Uppföljning/utvärdering av organisering, strukturer och arbetssätt i det regionala utvecklingsarbetet ska ske löpande genom Region Uppsalas försorg, efter inriktning från Regional ledningsgrupp (RLG).

Regionalt forum ska årligen ges möjlighet att aktivt ta ställning till relevans och inriktning avseende strategins indikatorer, åtaganden samt det arbete som bedrivs inom ramen för de prioriterade målen.

Genomförandets koppling mot globala mål:

Länets arbete för att säkerställa genomförandet av den regionala utvecklings-

strategin är direkt kopplat till mål 17 – Genomförande och Partnerskap.

8. RUS i korthet

En region för alla – i korthet			
Mål	Åtaganden/steg (i korthet)	Huvudsakligt koordinerande ansvar i samverkansstrukturen <small>(prel)</small>	Uppföljning
<i>Långsiktig utvecklingsmål</i> Ett hälsofrämjande samhälle	<ul style="list-style-type: none"> • Omställning till en effektiv och nära vård • Främja hälsosamma levnadssätt 	HSVO HSVO	Årligen Årligen
<i>Långsiktig utvecklingsmål</i> Ett öppet och inkluderande samhälle	<ul style="list-style-type: none"> • Ge ökade möjligheter till digital kompetens och tillit för inkludering och delaktighet • Ta tillvara civilsamhällets kraft och engagemang 	RLG RLG	Årligen Årligen
<i>Långsiktig utvecklingsmål</i> Utbildning och sysselsättning för alla	<ul style="list-style-type: none"> • Skapa goda möjligheter till ett livslångt lärande • Möjliggöra egen försörjning på en mer jämställd, jämlik och växande arbetsmarknad 	Skolchefsgruppen FIA	Årligen Årligen
<i>Prioriterat mål 2021-2024</i> En hälsofrämjande och nära vård	<ul style="list-style-type: none"> • Utveckla en förnyad vårdstruktur i länet • Vidareutveckla det förebyggande arbetet avseende barn och ungas psykiska hälsa 	I enlighet med beslut HSVO	I enlighet med beslut Kvartalsvis mot RLG, halvårsvis mot Regionalt Forum
<i>Prioriterat mål 2021-2024</i> Ett gott samhällsklimat med tillit och inkludering	<ul style="list-style-type: none"> • Klarlägga nuläge • Utreda möjliga insatser • Ta fram beslutsunderlag med förslag på kommande steg, ansvar, tidplan 	RLG RLG RLG	Kvartalsvis mot RLG, halvårsvis mot Regionalt Forum
Indikatorer	<ul style="list-style-type: none"> • Andelen gymnasieelever med examen inom 4 år • Tilliten bland länets invånare • Andelen sysselsatta i åldrarna 20–64 år • Ekonomisk utsatthet/jämlikhet • Regioninvånarnas självs kattade hälsa, med minskade skillnader mellan grupper och individer. • Ungdomars självs kattade hälsa 		Årligen Årligen Årligen Årligen Årligen I anslutning till LHU

En hållbart växande region – i korthet

Mål	Åtaganden/steg (i korthet)	Huvudsakligt koordinerande ansvar i samverkansstrukturen ^(prel)	Uppföljning
<i>Långsiktigt utvecklingsmål</i> Tillgängliga och hållbara transporter	<ul style="list-style-type: none"> • Ta stegen mot en regional godsstrategi • Utveckla en samhällsplanering för hållbart resande 	RLG Samhällsutvecklingschefs nätverket	Årligen Årligen
<i>Långsiktigt utvecklingsmål</i> Säkra och attraktiva städer och livsmiljöer	<ul style="list-style-type: none"> • Planera för och bygga fler bostäder samt utveckla befintligt bostadsbestånd i en god bebyggd miljö • Utveckla en robust och fossiloberoende samhällsteknisk infrastruktur • Utveckla den digitala infrastrukturen 	Chefsnätverket för samhällsutveckling RLG RLG	Årligen Årligen Årligen
<i>Långsiktigt utvecklingsmål</i> Livskraftiga naturmiljöer och hållbar livsmedelsförsörjning	<ul style="list-style-type: none"> • Samverka för att uppnå de nationella miljömålen • Ökad samverkan och kunskapsöverföring inom länet för hållbar livsmedelsförsörjning 	Miljö- och klimatrådet Länsstyrelsen och Region Uppsala	Årligen Årligen
<i>Prioriterat mål 2021-2024</i> En hållbar och robust regional samhällsplanering och infrastruktur	<ul style="list-style-type: none"> • Beskrivning av området och tänkbara steg, samt beslutsunderlag avseende regional samhällsplanering. • Säkra nödvändiga analyser, mobilisering av aktörer, samt planering för samhällets robusthet och kontinuitet. • Övergripande styrning av olika arbetspaket avseende utveckling av robust och hållbar infrastruktur avseende bl.a.; biodrivmedel, innovation, bredband, eleffekt2040, vattenhushållning 	RLG Länsstyrelsen RLG (med utpekade ansvar för underliggande arbetspaket)	Kvartalsvis mot RLG, halvårsvis mot Regionalt Forum
Indikatorer	<ul style="list-style-type: none"> • Miljökvalitetsmålen (index) • Antalet byggda bostäder • God bebyggd miljö (från miljökvalitetsmålen) • Utsläpp av växthusgaser, inkl. särredovisning trafik och transporter • Tillgång till stabila mobila tjänster • Tillgång till snabbt bredband • Kollektivtrafikens marknadsandel av motoriserade resor • Kollektivtrafikens regionala tillgänglighet • Andelen kombinationsresor cykel – kombinationsresor • Cykeltrafikens färdmedelsandel • Produktionen från jordbruks- och trädgårdssektorn • Produktionsvärdet från jordbruks- och trädgårdssektorn 		Årligen Årligen Årligen Årligen Årligen Årligen Årligen Årligen Årligen Årligen Årligen

En nyskapande region – i korthet

Mål	Åtaganden/steg (i korthet)	Huvudsakligt koordinerande ansvar i samverkansstrukturen (prel)	Uppföljning
<i>Långsiktigt utvecklingsmål</i> Kompetens till länets företag och organisationer	<ul style="list-style-type: none"> • Kunskap och dialog för en ökad matchning mellan utbildning och arbete • Attrahera kompetent arbetskraft till länet 	Region Uppsala HR-chefsnätverket	Årligen Årligen
<i>Långsiktigt utvecklingsmål</i> Ett gott klimat för utveckling och hållbar tillväxt i hela länet	<ul style="list-style-type: none"> • Utveckla en kulturregion med internationell lyskraft • Stöd till fler företag att bli internationellt verksamma • Genom en växande besöksnäring öka länets attraktivitet och förutsättningar för ett gott liv 	Samråd kultur Regional exportsamverkan Besöksnäringssnätverket	Årligen Årligen Årligen
<i>Långsiktigt utvecklingsmål</i> Innovation för hållbar utveckling och tillväxt	<ul style="list-style-type: none"> • Utveckla det regionala företags- och innovationsstödsystemet • Skapa bättre förutsättningar för socialt entreprenörskap och sociala företag • Utveckla och koppla samman företag, akademi och offentliga organisationer inom länets viktiga fokusområden 	Region Uppsala RLG Region Uppsala	Årligen Årligen Årligen
<i>Prioriterat mål 2021-2024</i> En ökad utmanings- och kunskapsdriven tillväxt, utveckling och innovation	<ul style="list-style-type: none"> • Utveckling och implementering av smart specialiseringsstrategi och regionala utvecklingsområden • Utveckling av arbetssätt och kompetens, samt mobilisering av aktörer inom företags- och innovationsstödsystemet • Framtagande av kunskapsunderlag avseende länets kompetensbehov, samt deltagande i samarbeten avseende detta 	Region Uppsala Region Uppsala Region Uppsala	Kvartalsvis mot RLG, halvårsvis mot Regionalt Foru
Indikatorer	<ul style="list-style-type: none"> • BRP • Privata och offentliga investeringar i FoU och dess andel av BRP • Arbetsgivares bedömning av hur lätt/svårt det är att rekrytera • Antalet nystartade företag 		Årligen Årligen Årligen Årligen

